
[TdR]

Un viatge pels 49 contes de Mercè Rodoreda

2n de Batxillerat
Institut Montilivi
23/03/15

Agraïments

Tutora, t'estic molt agraïda per tot el suport que m'has brindat al llarg d'aquest breu viatge; per la confiança que has dipositat en mi i en la meva elecció del tema; per acceptar portar-me el treball; per tota la informació útil que m'has proporcionat i, sobretot, per animar-me sempre a seguir endavant.

Pares, la meva gratitud pel coratge i la força moral que m'heu transmès cada dia, molt importants per a mi.

A la Geòrgia, la guia que em va acompanyar a descobrir, en una tarda, Romanyà de la Selva i la casa on visqué Mercè Rodoreda en els seus darrers anys. Va ser molt emotiu llegir passatges de l'obra de l'escriptora al cor de les Gavarres. Li agraeixo l'entusiasme i la passió amb què va compartir els seus coneixements.

A totes les persones que també, en algun moment, amb un simple gest, amb un somriure, amb una mostra de suport o amb qualsevol mot, m'heu ajudat a continuar el camí: moltes gràcies!

Índex

1. Introducció	3
2. Vida i obra de Mercè Rodoreda	4
2.1. Biografia.....	4
2.2. Obra.....	9
3. Anàlisi comparativa dels tres reculls de contes.....	15
3.1. <i>Vint-i-dos contes</i>	15
3.2. <i>La meva Cristina i altres contes</i>	27
3.3. <i>Semblava de seda i altres contes</i>	32
4. Conclusions	38
5. Narració de la ruta literària a Romanyà de la Selva	40
6. Relats.....	43
6.1. <i>Llavis de cirera</i>	43
6.2. <i>Instants dolços</i>	45
7. Referències bibliogràfiques.....	46
7.1. Llibres	46
7.2. Webs.....	46

1. Introducció

Recordo que feia segon d'ESO. Érem a classe de català, i una de les lectures que va aparèixer enmig del llibre de text, sense que me l'esperés, va ser el conte "El gelat rosa", de Mercè Rodoreda. Em va fascinar. Aquell mateix dia, en arribar a casa, vaig demanar a la meva mare si tenia algun altre relat d'ella; volia llegir-ne més. Em va dir que era massa petita per entendre tot el simbolisme i l'estil presents en la seva producció literària, però, tot i així, em lliurà un exemplar de *Tots els contes*. I en aquest precís moment va néixer el meu interès per l'autora. Així doncs, vaig dubtar poc a l'hora d'escollir el tema del treball de recerca. Empesa per la motivació de saber més sobre l'escriptora, ben conscient que era cinc anys més gran, vaig decidir endinsar-me en el món rodoredià, intimista i encisador.

La hipòtesi que vaig plantejar-me abans de posar-me a elaborar la memòria escrita és que, segurament, els diferents contes tenen coincidències pel que fa a la temàtica, a l'ambientació, als símbols, als personatges... I em vaig marcar els següents objectius: fer recerca sobre Rodoreda en diferents fonts, comparar-ne tots els contes i desenvolupar la creació, és a dir, escriure algun relat imitant el seu estil.

Abans d'iniciar l'estudi comparatiu, vaig buscar informació sobre l'escriptora per a situar-me i poder redactar-ne la biografia. A continuació, vaig confeccionar una graella model que em servís per a l'anàlisi, amb els següents apartats: *Títol del conte*; *Argument*; *Classificació*; *Tema*; *Punt de vista i registre*; *Tècniques narratives*; *Els personatges*; *Sensacions sonores i olfactives (ambient)* i *Símbols*. I per acabar, em vaig llegir tots els relats (els tres reculls: *Vint-i-dos contes*, *La meva Cristina i altres contes* i *Semblava de seda i altres contes*, les cites textuais dels quals corresponen a l'obra *Tots els contes*, Edicions 62), vaig anar omplint les seccions diverses i vaig realitzar-ne el buidatge, que és el cos del projecte de recerca, que també inclou una narració d'una visita guiada a la casa de Rodoreda, a Romanyà de la Selva, a la qual vaig assistir, i els dos relats que vaig crear.

El problema més significatiu amb què em vaig topar a l'hora de plasmar l'anàlisi dels contes va ser la limitació de pàgines que va fixar l'institut. Em vaig haver d'adaptar a les normes d'extensió i, en conseqüència, vaig haver d'obviar dades que considerava prou rellevants. La informació detallada, doncs, la trobareu als Annexos (les taules amb les explicacions dels diferents apartats de cada conte).

2. Vida i obra de Mercè Rodoreda

2.1. Biografia

La infantesa, un món de màgia i de flors

Mercè Rodoreda i Gurguí va néixer el 10 d'octubre de l'any 1908, al barri de Sant Gervasi de Barcelona. En aquella època, l'atmosfera d'aquest districte no era equiparable amb la del centre de Barcelona, on tot eren carrers transitats i aparadors enlluernadors. En aquell petit barri, s'hi respirava un ambient de poble, molt proper.

La infància de la petita Mercè, tot i el context històric en què es desenvolupà, fou l'etapa més feliç de la vida de l'autora. Cal recordar que, una setmana després del naixement de Rodoreda, tingueren lloc els fets de la Setmana Tràgica.

La seva família estava formada pels seus pares, de nom Montserrat i Andreu, i per l'avi matern, Pere Gurguí. Vivien en una torre amb jardí, propietat de l'avi de la nena. Ell fou qui va transmetre la gran passió per les flors i el sentiment catalanista a l'autora, que l'acompanyaren tota la vida.

<<És a dir, el meu avi va influir en l'amor que tinc a les flors; i després en lectures, perquè em llegia Jacint Verdaguer en veu alta [...].>>¹

Els pares de Rodoreda eren uns amants del teatre i de la literatura. El seu progenitor, un autèntic lletraferit, li recitava poemes i textos de grans autors (Jacint Verdaguer, Joan Maragall, Joaquim Ruyra, Víctor Català...) mentre ella reposava a la seva falda.

L'avi, però, va ser qui més influí en la infància de Rodoreda; ell s'encarregà que la seva néta visqués envoltada d'un món meravellós i màgic, molt lluny del món dels adults.

L'escolarització de la futura escriptora fou molt breu, ja que, quan tenia nou anys, el seu avi va patir una feridura i la van treure de l'escola, perquè així pogués fer-li companyia. Ja no estudiaria més.

Als dotze anys, la bombolla de felicitat en què es trobava immersa la petita Mercè va explotar. La causa? La mort de l'avi matern, l'ésser més estimat per l'autora. Després d'això, l'escriptora diria sempre més que la felicitat s'acaba en aquest moment. Aquesta edat també va ser rellevant per un altre fet: la tornada de l'oncle de la nena, *l'americano*, que havia marxat a Amèrica a fer

---

¹ Mònica Miró; Abraham Mohino. *Autoretrat* (p.139).

fortuna, amb qui es va casar als vint anys. Va ser, però, una relació desafortunada, ja que el seu marit resultà ser un home molt avar i molt diferent a ella. Al cap de poc més de nou mesos, va néixer l'únic fill del matrimoni, Jordi Gurguí. Es van separar quan Mercè Rodoreda tenia vint-i-vuit anys.

<<No sabré explicar-ho mai; mai no m'he sentit tant a casa com quan vivia a casa del meu avi amb els meus pares.>>²

L'esclat de la guerra civil i l'exili

Amb l'amenaça que el bàndol franquista era a punt d'entrar a Barcelona, molts dels intel·lectuals fidels a la República, entre ells Mercè Rodoreda, van veure que només tenien una alternativa: l'exili. La jove escriptora es va instal·lar a París i, al mes d'abril de l'any 1939, s'encaminà cap a Roissy-en-Brie, un poblet a prop de la capital francesa. En aquesta vila va compartir sostre en un castell medieval amb Pere Calders, Joan Oliver, Xavier Benguerel, Anna Murià i la seva família o Armand Obiols, entre altres. Rodoreda va tenir l'oportunitat de viure-hi l'adolescència que li havia estat arrabassada i de trobar-hi l'amor amb el crític literari Armand Obiols. Aquest sentiment, el va compartir amb la seva confident i amiga Anna Murià, que s'enamorà d'Agustí Bartra.

Amb el tancament del castell a causa del conflicte bèl·lic, Mercè Rodoreda, Armand Obiols, Agustí Bartra i els Murià es van haver de mudar a Ville Rosset, una torre envoltada de vegetació, el rebost de la qual estava proveït amb diversos queviures, fet que oferia seguretat. Viure envoltats de naturalesa i de gran bellesa els va mantenir aïllats del bullici de la ciutat de les Illes, on tot transcorria amb gran rapidesa. Al cap de poc, i juntament amb altres intel·lectuals, la parella formada per Murià i Bartra s'exiliaren a Amèrica del Sud, per allunyar-se del conflicte internacional imminent.

<<L'espectacle de les carretes era al·lucinant. No m'hi feu pensar. Encara veig gent amb els matalassos carregats al coll.>>³

Mercè Rodoreda, tot i plantejar-se l'èxode, va saber que no podia deixar Europa, ja que s'hi sentia vinculada. El seu company, Armand Obiols, també va quedar-se amb ella al continent.

---

² Mònica Miró; Abraham Mohino. *Autoretrat* (p.53).

³ *Ibidem* (p.157).

La Segona Guerra Mundial i la fugida de París

L'entrada de les tropes alemanyes a la capital francesa, a l'estiu de l'any 1940, va ser el tret de sortida per animar Mercè Rodoreda i els seus companys a abandonar París. La futura guerra ja es respirava en l'atmosfera, com un somni premonitori. Mentre partien, s'adonaren que no tenien cap mitjà de transport per fugir. Per aquesta raó, decidiren unir-se a la impressionant corrua de gent que desfilava a peu. El seu pla era arribar a Orleans, però la seva sorpresa fou gran en presenciar amb els seus propis ulls com les flames dominaven la ciutat. Eventualment, el grupet se separà. Mercè Rodoreda i Armand Obiols van anar a viure a Llemotges, amb patiment constant perquè la guerra era a punt d'esclatar. Vivien rellogats en una habitació i, tot i que la situació era precària, Obiols va aconseguir que Rodoreda s'interessés pels clàssics, per aconseguir el desig de fer-la tornar una <<llatinista>>.

Per si no passaven ja prou penúries, però, Armand Obiols va ser reclutat com a mà d'obra pels alemanys, en un lloc remot. Rodoreda es va quedar sola amb la seva angoixa, en veure que molts cops el subsidi de la Generalitat no arribava, i també va haver de passar pel quiròfan. Per evadir-se de les seves cavil·lacions, sovintejava un cafè, punt de reunió amb els seus amics estrangers, que patien situacions molt similars a la seva. Així doncs, no és d'estranyar que en els seus contes més primerencs s'hi plasmi tot el pessimisme i l'agonia provocats per l'enfrontament armat. Era tan profunda la petjada que deixava la guerra que Rodoreda era incapaç d'escriure grans narracions i s'havia de limitar a una creació més breu: el conte.

La postguerra a París i a Ginebra

Quan es va acabar el conflicte bèl·lic, Obiols i Rodoreda se'n van anar a Bordeus. L'economia no remuntava i, en conseqüència, l'autora va haver de cosir gairebé sense descans per tirar endavant. Afortunadament, podia esgarrapar temps per dedicar-se a la creació literària. La relació sentimental amb el seu company era cada vegada més complicada. L'any 1946, la crisi de parella es va fer ben evident. La raó? El desencís de Rodoreda en descobrir que el seu gran amor no havia explicat a la seva muller, Montserrat Trabal, que ell estava amb una altra dona. Començava a veure Obiols com si fos un desconegut i se sentia utilitzada i enganyada, un altre cop.

Al cap d'un temps, París acollí Rodoreda i Obiols, que s'instal·laren al número 21 del carrer Cherche-Midi, situat en un barri metropolità amb molta vida. Rodoreda es passejava sovint pel barri, mirant vistosos aparadors o simplement perdent-se dins els seus pensaments.

<<Els carrers han estat sempre per a mi motiu d'inspiració, com algun tros d'una bona pel·lícula, com un parc en tot l'esclat de la primavera o gebrat i esquelètic a l'hivern.>>⁴

Cada setmana anava al Louvre, el dia que s'hi podia entrar de franc, i se sentia meravellada davant de tanta bellesa. Més endavant, va dedicar temps a pintar, sempre amb molta il·lusió. Una altra de les seves passions era el cinema i es delia amb pel·lícules misterioses o diferents. També, com a dona coqueta i presumida que era, li agradaven molt les joies i quan va tenir una situació econòmica més o menys estable, es va comprar un braçalet en forma de serp que li agradava molt lluir.

Josep Carner, Joan Puig i Ferrater, Jaume Agelet i Garriga o Rafael Tasis van ser alguns dels amics de la parella que també havien marxat de Catalunya, amb els quals compartia inquietuds i mantenia llargues converses a París.

Totes les tensions acumulades al cor de Mercè Rodoreda durant tot aquest temps s'alliberaren i li provocaren problemes de salut i, fins i tot, la paràlisi del braç dret, que li impedia escriure gaire estona. I per això es refugiava en la pintura i en la poesia. Amb Josep Carner com a mestre, va anar perfeccionant la seva tècnica poètica i, quan l'any 1947 se celebraren els Jocs Florals a Londres, es va atorgar la Flor Natural a l'escriptora. Al cap d'un any, va rebre el mateix premi. El 1949, en tornar a guanyar la Flor Natural als Jocs Florals de Montevideo, se li concedí el títol *Mestre en Gai Saber*.

Al final dels quaranta, va fer escapades a Barcelona, una ciutat pobra, grisa i silenciosa. Al començament dels cinquanta, l'escriptora va patir crisis que l'obligaren a fer estades en balnearis. Algunes vegades, Obiols, la salut del qual també era precària, l'acompanyava.

Quan Obiols va entrar a treballar com a traductor a les Nacions Unides, l'economia de la parella s'equilibrà. L'any 1954, la feina el portà a Ginebra, i Mercè Rodoreda el va seguir amb recança, ja que se sentia molt vinculada a París. Es van instal·lar al carrer Vidollet, número 19. Rodoreda va experimentar un gran aïllament, perquè les relacions personals amb la seva parella eren pràcticament nul·les. L'envelliment i el desarrelament van ser els causants de les dues crisis que patí Rodoreda en traslladar-se a Ginebra.

<<Em faig vella, em veig vella i em sento vella. [...] I tinc una manca de delit de viure que fa escriure.>>⁵

---

⁴ Mònica Miró; Abraham Mohino. *Autoretrat* (p.287).

⁵ Carme Arnau. *Mercè Rodoreda. Una biografia* (p.86).

Tot i això, la ciutat suïssa oferia dos elements que atreien especialment Rodoreda: l'aigua i la vegetació.

A Ginebra, l'escriptora gaudia de dos factors que influïren decisivament en la seva tasca com a creadora: temps lliure i soledat. Amb el trasllat d'Obiols a Viena per raons relacionades amb la feina, Rodoreda va crear una atmosfera aïllant del món exterior, tot evadint-se de la realitat, i es va tancar en ella mateixa, decisió que beneficiaria la seva creació.

Tot va canviar, però, el 1971, amb la mort d'Armand Obiols a Viena, el gran amor de la seva vida. I el dolor s'intensificaria en descobrir que hi havia una altra dona, molt més jove que ella, que havia ocupat el seu lloc. Els dos fets, el traspàs i l'amant, van provocar que Rodoreda no pogués escriure durant un temps, a causa del trasbals.

El 1980 li fou entregat el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes i el premi Ciutat de Barcelona. La seva feina de tota una vida ja començava a ser reconeguda.

Romanyà de la Selva

L'èxit i una important quantitat de diners van fer possible el desig de l'escriptora de fer-se una casa amb jardí, on va alimentar la seva gran passió pueril per la flora. Ubicada a Romanyà de la Selva, seria el seu refugi fins als seus últims dies.

Rodoreda sempre deia que ella era un ocell de bosc, una persona molt independent.

<<[...] i mai no sabreu fins a quin punt viure així, al mig del bosc, guardada per quatre persianes. Les bestioles del bosc encara corren més risc. Jo, en aquesta casa, hi visc com el peix a l'aigua [...]>>⁶

L'escriptora va recuperar antigues amistats, entre les quals la de Carme Manrúbia, que va ser qui li va descobrir Romanyà. En aquest indret trobaria la pau, i, envoltada de boscos i flors, va viure una vellesa solitària i tranquil·la, acompanyada sovint dels seus personatges creats al llarg de la seva vida.

<<He vingut a Romanyà de la Selva a morir. A viure a Romanyà de la Selva i a morir-hi. És preciós. On és, la casa té una vista meravellosa. Veig el mar. És a dir, veig mig Catalunya, el mar, els Pirineus [...] i tant cel i tants arbres i tant bosc... M'agrada molt aquesta pau, les

---

⁶ Carme Arnau. *Mercè Rodoreda. Una biografia* (p.148).

alzines, les Gavarres... és la llibertat! La gran aventura de la meua vida, per bé que la meua vida a Romanyà és aparentment banal: escriure, llegir, cuidar el jardí, fer la migdiada [...]>>⁷

La felicitat d'aquest temps es va interrompre l'any 1983, època en la qual Mercè Rodoreda es començà a trobar malament. En una clínica de Girona li diagnosticaren un càncer de fetge incurable. Des de llavors, ja no posaria més de la seva part per continuar vivint. El 13 d'abril del mateix any moria.

La cerimònia de l'enterrament tingué lloc a l'església de Romanyà, on també fou enterrada. Pel que es veu en fotografies, li col·locaren una rosa de color roig a sobre el pit.

<<Por de morir? És una pregunta molt greu. Amb l'edat no hi penso gaire. [...] Els temes importants de la vida són l'amor i la mort. D'això no hi ha cap mena de dubte. [...] La mort és una cosa tan fatal com una tempesta d'estiu en ple agost. Tant si et fa por com si no, te'n vas.>>⁸

2.2. Obra

<<Una novel·la surt de coses que un ha viscut.>>

La creació literària de l'autora està molt vinculada amb la seva vida, tant que, en nombroses ocasions, biografia i obra es fan indissociables. Les nombroses experiències viscudes per Mercè Rodoreda li serviran d'inspiració per a les seves novel·les i per als seus contes. Com ella bé diu, *<<una novel·la surt de coses que un ha viscut.>>⁹*

<<En la novel·la hi és molt important la memòria involuntària. És allò que fa que un capítol et surti sense ni adonar-te que l'has escrit, de fàcil que t'ha estat. Perquè són coses que portes molt arrelades a dintre, molt vives en tu. Una novel·la surt de coses que un ha viscut. De situacions, d'ambients, sobretot de situacions. De problemes que un ha tingut. [...] Considero que el record és més important que la realitat diària perquè té categoria de somni, i cada vegada dono més importància als somnis perquè crec que constitueixen la vida veritable de l'home.>>¹⁰

---

⁷ Mònica Miró; Abraham Mohino. *Autoretrat* (p.211).

⁸ *Ibidem* (p.225).

⁹ *Ibidem* (p.238)

¹⁰ *Ibidem* (p.238).

Aprendre a escriure

Recordem que Rodoreda va deixar d'estudiar als nou anys i, per tant, no comptava amb gaire formació. Sabia que volia dedicar-se a l'escriptura, però el seu gran enemic era la llengua mateixa, ja que redactar una carta en català li costava penes i treballs. Així doncs, i ferma en la convicció que aquesta professió era la seva, va haver d'estudiar tota la gramàtica de Pompeu Fabra, amb una gran il·lusió. Més endavant, va provar de fer periodisme, ja que creia que era la millor opció per a aprendre a redactar.

<<El que vostè ha de fer abans d'escriure és viure.>>

Tot va canviar, però, el dia en què la persona que llavors era el director de *La Rambla*, Massip, li va preguntar per què escrivia. Ella, sense pensar-s'ho gaire, li va respondre que ho feia perquè li agradava molt i perquè volia ser escriptora. Massip, llavors, li va donar un consell que li va fer canviar el seu pensament: <<El que vostè ha de fer abans d'escriure és viure.>>¹¹

Qui va influenciar Mercè Rodoreda?

Els autors i les autores que van influir més Mercè Rodoreda, literàriament parlant, foren Katherine Mansfield, Virginia Woolf, Kafka, Joyce i Hemingway. També, però, trobem altres noms que jugaren un paper força destacat en el procés de forjar la futura escriptora, com Sant Agustí, Èsquil, Plató, Shakespeare, Faulkner, Proust, Miller, McCullers, Dos Passos, Stendhal, Robbe-Grillet, Poe, Lovecraft i Machen, entre altres.

A banda de l'editor de Mercè Rodoreda, Joan Sales, la figura d'Armand Obiols va exercir una influència rellevant en la producció literària de l'escriptora. Extremadament crític amb la seva pròpia obra i amb la dels altres, tot el que escrivia la seva parella havia de ser supervisat per ell. Mentre Rodoreda estimava Obiols amb bogeria, ell semblava que estava enamorat del talent verge de l'autora.

---

¹¹ Mònica Miró; Abraham Mohino. *Autoretrat* (p.149).

Avergonyiment de les pròpies creacions

Rodoreda va començar a escriure amb entusiasme unes obres de les quals s'avergonyirà tota la vida: les titlla d'horribles. Aquests llibres que no volia reconèixer com a seus són d'abans de la guerra:

-*Sóc una dona honrada?* (1932)

-*Del que hom no pot fugir* (1934)

-*Un dia en la vida d'un home* (1934)

-*Crim* (1936)

Tot i així, de les publicacions anteriors al conflicte bèl·lic, l'escriptora parlava d'*Aloma*, que considerava la seva primera novel·la de debò.

Aloma (1938)

Aquesta novel·la, la jove Rodoreda la va tenir uns dos anys sota pany i clau, a causa del pudor que li provocava. Sentia vergonya perquè el llibre la descobria "massa ella". L'havia redactada tota seguida, com es pensava que s'escrivia.

Aloma va ser guardonada amb el Premi Creixells, l'any 1937, i reescrita per l'autora trenta anys més tard.

Breu resum: Any 1934. Aloma és una noia dolça i somniadora que viu a Barcelona, en una casa amb jardí. Conviu amb el seu germà, la seva cunyada i el seu nebot. Els dies tranquils de la noia es veuran trasbalsats per l'arribada del germà de la seva cunyada, de nom Robert, que havia anat a fer fortuna a Amèrica. Innocent i ingènua, es deixarà seduir per l'atractiu estranger, una relació que la marcarà per sempre més i transformarà la seva concepció del món.

1958: La represa de la creació literària amb *Vint-i-dos contes*

La guerra va fer molt de mal, i la impotència davant d'aquesta atrocitat s'apoderà de les víctimes. Durant tot aquest temps, Mercè Rodoreda es veié incapaç d'escriure ni una línia, ja que, tal com ella deia, estava massa ocupada tractant de viure o de sobreviure.

El recull *Vint-i-dos contes*, el va començar a redactar a Bordeus, entre els anys 1945 i 1946. I va guanyar el Premi Víctor Català l'any 1957.

L'escriptora va idear aquests relats per mantenir-se fidel a la vocació que se li despertà des de ben joveneta.

Una de les característiques rellevants d'aquesta obra és la gran varietat de tècniques (escriptura parlada, monòleg interior, retrospecció...).

La meva Cristina i altres contes (1967)

Aquesta obra s'allunya de la imatge que tenim nosaltres de Rodoreda, perquè alguns contes són fantàstics. L'autora ens confessa que la literatura fantàstica l'apassiona, i en cita creadors com Lovecraft, Poe o Machen.

Aquestes narracions breus van ser escrites en un període de temps dur per a Rodoreda, que les va fer servir per evadir-se de la realitat i, només així, poder enfrontar-se <<amb la seva realitat més profunda>>.¹²

En aquest recull, s'hi intensifica el subjectivisme. Els personatges s'allunyen d'una realitat quotidiana, amb la presència d'un món misteriós i de la metamorfosi (tema essencial).

El reconeixement internacional amb *La plaça del Diamant* (1962)

Mercè Rodoreda sempre deia que si no hagués deixat Barcelona per anar a l'exili, aquesta obra mai hauria vist la llum, ja que és una resposta a l'enyor que sentia per Catalunya, la seva terra.

Breu resum: Ambientada a Barcelona, comprèn els períodes històrics de la Segona República i de la postguerra. La protagonista de la història és Natàlia, una jove innocent, que coneix Quimet en un ball de la Festa Major de Gràcia. Es casaran al cap d'un any, i a partir d'aquest moment el veritable Quimet anirà sortint a la llum. Home manaire i manipulador, anul·larà Natàlia com a persona, que passarà a dir-se Colometa, símbol de la pèrdua de la identitat.

Aquesta novel·la ha estat traduïda a moltes llengües i s'ha consolidat com a obra representativa de la postguerra.

---

¹² Mònica Miró; Abraham Mohino. *Autoretrat* (p.169).

El carrer de les Camèlies (1966)

Mentre escrivia aquesta novel·la, Rodoreda encara portava el personatge entranyable de la Colometa clavat ben endins i, per tant, li costà molt poder desprendre-se'n. Potser per això va intentar crear una protagonista antagònica a la de *La plaça del Diamant*, tot i que totes dues compartiran l'essència de l'escriptora.

Aquest llibre va ser mereixedor dels premis Sant Jordi 1966, de la Crítica el 1967 i, dos anys més tard, del Ramon Llull.

Breu resum: Cecília Ce viu al Carrer de les Camèlies, on fou abandonada al cap de poc d'haver nascut. L'acull una parella, però el seu desig creixent de trobar els seus veritables progenitors farà que s'escapi de casa. La noia viurà a les barraques de Montjuïc, però per poder alimentar-se s'haurà de moure pels mons de la prostitució, i serà tractada com una simple joguina. Al final, podrà aconseguir el seu desig de poder anar al Liceu vestida com una princesa, però s'adonarà que no pertany a aquest món empolainat i refinat. Recordant la seva infantesa amb gust de til·la, descobrirà que és la seva única pàtria possible i s'encaminarà cap al Carrer de les Camèlies.

Mirall trencat (1974)

Mercè Rodoreda estava convençuda que aquesta obra era digna de poder rebre un homenatge a la literatura catalana.

Abans de començar a escriure *La plaça del Diamant*, l'autora ja havia començat a redactar algun capítol de *Mirall trencat*, que va tenir guardats durant molt de temps.

Breu resum: La història comença l'any 1883 i acaba uns quinze anys més tard d'haver finalitzat la Guerra Civil. Ens narra la vida de tres generacions d'una família de l'alta burgesia catalana.

Semblava de seda i altres contes (1978)

En aquest recull de contes, s'hi pot respirar l'atmosfera angoixant d'una guerra a punt de començar.

Altres obres de l'autora

-*Jardí vora el mar* (1967)

-S'edita el recull *Tots els contes* (1979)

-*Viatges i flors* (1980): premi Crítica Serra d'Or i premi Ciutat de Barcelona

-*Quanta, quanta guerra...* (1980): premi Crítica Serra d'Or

-*Cartes a Anna Murià* (1985)

-*La mort i la primavera* (1986): la publicació és pòstuma

-*Isabel i Maria* (1991): una novel·la inacabada

<<Escriure què vol dir? Esquinçar. Al primer raig les coses em surten desastroses. Estripo més fulls que no pas escric. [...] De corregir, revisar o esmenar no me'n canso mai. [...] Però mai no s'aprèn a escriure.>>¹³

Crítics literaris parlant de Mercè Rodoreda

<<El que impressiona no és el que explica. El que impressiona és la presència forta, gairebé a cada ratlla, d'obsessions estilístiques i temàtiques de la Rodoreda, és a dir, és un món tan definit i tan obsessiu com el de Kafka.>>¹⁴ (Pere Gimferrer)

<<Crec, com a crític, que és una de les grans escriptores -i escriptors- que hem tingut, sobretot de La plaça del Diamant i un bon nombre de narracions curtes, que aquesta era la seva força: un nucli del qual extreia la novel·la. Però el punt principal era el nucli, que és el que s'expressa en els contes.>>¹⁵ (Joan Triadú)

---

¹³ Mònica Miró; Abraham Mohino. *Autoretrat* (p.233).

¹⁴ Cita extreta del vídeo *El meu avi*.

¹⁵ Cita seleccionada de la pàgina web *Joc de miralls*.

3. Anàlisi comparativa dels tres reculls de contes

3.1. *Vint-i-dos contes*

Classificació

Al recull *Vint-i-dos contes*, s'hi distingeixen dos mons ben característics de la narrativa rodorediana: l'exili i la vida quotidiana. “Cop de lluna” (Guerra Civil), “Nocturn” (Guerra Civil i Segona Guerra Mundial) i “Mort de Lisa Sperling” (Segona Guerra Mundial) s'agrupen en l'apartat *Exili*. Els dinou contes restants s'engloben en *Vida quotidiana*, l'autora dels quals hi copsa breus instants de l'existència dels seus personatges, pinzellades subtils del seu dia a dia.

Temes

La infelicitat és un dels temes recurrents dels relats, sentiment que envaeix els personatges protagonistes de “La sang”; “Fil a l'agulla”; “Estiu”; “El mirall”; “Tarda al cinema”; “Carnaval”; “Promesos”; “Cop de lluna”; “En veu baixa”; “Divendres 8 de juny”; “Nocturn”; “La brusa vermella”; “Mort de Lisa Sperling”; “El bany” i “Abans de morir”.

El fracàs en la relació de parella és present a “La sang”, a “Estiu”, a “Començament” i a “Nocturn”, seguit pel tema del matrimoni de conveniència a “El mirall” i pel de substitució al conte “Abans de morir”; el matrimoni forçat és el que experimentarà la fràgil protagonista del relat “El gelat rosa”, amb la conseqüent pèrdua de llibertat, derivada de la submissió al futur marit, dominació també present a “Promesos”. Així mateix l'amor adopta un paper protagonista en la producció rodorediana: sentiment extingit a “Felicitat” i a “Darrers moments”; no correspost als relats “El gelat rosa”, “En veu baixa” i “La brusa vermella”, que desemboca en un desengany a “El mirall”; els triangles amorosos predominen en les vides dels protagonistes d' “En veu baixa” i d' “Abans de morir”. I en una estació de tren, som testimonis de la separació d'una parella a “Darrers moments”.

El temps passa per a tothom, i els personatges de “La sang”, “El mirall” i “En el tren” no poden lluitar contra l'inevitable, que es converteix en rutina a “Estiu”, “Començament” i “Nocturn”. Molt sovint, la monotonia deriva cap a un desencís profund, marcat per una vida grisa: “Felicitat”, “En veu baixa”, “Nocturn” i “Mort de Lisa Sperling”. Davant d'una existència sense cap mena d'al·licient, alguns dels personatges opten per la resignació: a “Felicitat”, “Tarda al cinema”, “Carnaval” i “Cop de lluna”; altres, però, no poden suportar la vida i, en conseqüència, se suïciden (“Divendres 8 de juny”, “Mort de Lisa Sperling” i “Abans de morir”). A “Mort de Lisa Sperling”, hi figura una referència a l'exili, el testimoni de la protagonista.

Altres personatges viuen d'il·lusions, amb l'esperança d'una vida diferent. Són els protagonistes somniadors dels contes “Fil a l'agulla” i “Carnaval”. En el primer, també hi apareix el tema de

la soledat, que es fa més punyent a mesura que transcorre la narració, i en el segon són els somnis de joventut els que inunden la nit. I a “Començament”, les fantasies del personatge principal vers una noia jove contrasten amb l’evident diferència d’edat (ell és un home madur); el mateix passa a “Estiu”.

La crueltat descoberta per infants és un tema explícit en “Gallines de Guinea” i “El bany”; “Divendres 8 de juny” i “La brusa vermella” mostren el patiment dels seus personatges. El primer conte presenta un tema molt delicat: l’abús de la dona i el segon, l’obsessió intensa del protagonista per una noia, que gairebé condueix a la folia; la bogeria també és present en el relat “Cop de lluna”; l’angoixa s’apodera de “La sang”, “Cop de lluna” i “Un home sol” (també s’hi manifesta la por resultant del pensament i de les suposicions del personatge principal). I a “En el tren”, una dona explica els canvis polítics que ha presenciats al llarg de la seva trajectòria vital, que s’intercalen amb la misèria de les situacions que ha hagut de patir.

Punts de vista i registres

Punts de vista

Els punts de vista de *Vint-i-dos contes* són en primera o en tercera persona (narrador espectador i narrador omniscient).

“La sang”; “Tarda al cinema” (la història és explicada a través d’un diari personal); “En veu baixa”; “La brusa vermella”; “En el tren” i “Abans de morir” (en forma de dietari, que al final és adreçat a Roger, un personatge) són narrats en primera persona, des de la veu del/la protagonista del relat; el narrador omniscient és qui explica els esdeveniments a “Estiu”; “Gallines de Guinea”; “Felicitat”; “Un home sol”; “Carnaval”; “Promesos”; “Cop de lluna”; “Darrers moments”; “Començament”; “Nocturn”; “Mort de Lisa Sperling” i “El bany”; en els contes “Fil a l’agulla”, “El mirall” i “El gelat rosa” s’alternen els dos punts de vista esmentats més amunt: l’omniscient, que relata els fets, s’entrellaça amb els pensaments dels protagonistes → monòleg interior a “El mirall” i a “El gelat rosa” (en aquest últim el personatge principal també rememora temps passats) i s’intercala amb records nostàlgics a “Fil a l’agulla”. A “Divendres 8 de juny”, hi predomina el narrador espectador, però també hi és present, en alguns fragments, l’omniscient (per transmetre’ns com se sent la protagonista interiorment).

Registres

L’espontaneïtat, la frescor, el llenguatge informal i senzill són els elements principals que vesteixen “La sang”; “Tarda al cinema”; “En veu baixa” i “En el tren”. Enmig de les característiques pròpies de la llengua oral, s’hi percep el lirisme de Mercè Rodoreda, inherent a la seva producció; els diàlegs i els pensaments dels protagonistes de “Fil a l’agulla”, “Felicitat” i “Un home sol” mostren trets de la comunicació oral planera, els quals difereixen de les

descripcions i explicacions del narrador, més poètiques; a “Estiu”; “Gallines de Guinea”; “El mirall”; “Carnaval”; “Tarda al cinema”; “El gelat rosa”; “Cop de lluna”; “Darrers moments”; “Divendres 8 de juny”; “Començament” i “Abans de morir”, s’hi intercalen fragments narratius i descriptius en to líric, amb diàlegs col·loquials, que reproduïxen la parla quotidiana, amb algunes incorreccions intencionades. A tall d’exemple, citem un fragment d’ “Abans de morir”: <<”He pujat per no **tenir de** molestar-la”...>> (p.163); el conte “Nocturn” es torna més líric en algunes parts de la narració (gairebé no hi ha diàlegs), tot i que el llenguatge és senzill, i “La brusa vermella”, “Mort de Lisa Sperling” i “El bany” presenten un registre poètic.

Tècniques narratives

En *Vint-i-dos contes* Mercè Rodoreda emprà, bàsicament, tres recursos narratius: l’escriptura parlada, el monòleg interior i la retrospecció.

La tècnica de l’escriptura parlada (la persona que relata els fets es dirigeix a un interlocutor mut. Influència de Katherine Mansfield) es troba a “La sang” i a “En el tren”; a “El mirall”; “El gelat rosa”; “En veu baixa”; “La brusa vermella” i “Mort de Lisa Sperling”, l’escriptora hi combina l’escriptura parlada amb la retrospecció o *flashback* (s’interromp la seqüència cronològica dels fets per la narració d’esdeveniments passats) i el monòleg interior, un dels recursos més característics de l’autora, és present en “Fil a l’agulla”; “Felicitat”; “Tarda al cinema”; “Un home sol” i “Abans de morir” (el narrador/personatge deixa fluir lliurement el seu pensament, sense barreres ni restriccions, caracteritzat per un cert desordre).

A més, Rodoreda avança el destí fatal dels personatges principals del contes “Mort de Lisa Sperling” i “Abans de morir” (vegeu Annexos).

Els personatges protagonistes

Gènere dels protagonistes

En el recull, hi predomina la figura de la dona, la qual és present en deu contes: “La sang”; “Fil a l’agulla”; “El mirall”; “Felicitat”; “Tarda al cinema”; “El gelat rosa”; “Divendres 8 de juny”; “Mort de Lisa Sperling”; “En el tren” i “Abans de morir”, per sobre de la de l’home, que trobem en vuit relats: “Estiu”; “Gallines de Guinea”; “Un home sol”; “Cop de lluna (el protagonisme és compartit per en Pere i pel pare Michel)”; “En veu baixa”; “Començament”; “Nocturn” i “La brusa vermella”. Als quatre contes restants (“Carnaval”; “Promesos”; “Darrers moments” i “El bany”), no hi figura un protagonista definit, és a dir, dos personatges, un de femení i un de masculí, hi desenvolupen papers rellevants.

Els noms dels protagonistes

“La sang”; “Estiu”; “El mirall”; “Un home sol”; “El gelat rosa”; “En veu baixa”; “Darrers moments”; “Divendres 8 de juny”; “Començament”; “Nocturn” i “La brusa vermella” són els contes els protagonistes dels quals no tenen nom propi.

Classes socials

El personatge que destaca de manera accentuada és la Ramona, protagonista del relat “En el tren”, una dona gran de fer feines que treballa per a un matrimoni ric de Barcelona. També hi ha altres personatges amb penúries econòmiques: en Pere, de “Carnaval” (s’inventa la versió de la seva vida); el refugiat espanyol de “Cop de lluna”, que també es diu Pere (al final de la narració descobreix com és el pare Michel, el seu cap, i pensa fugir, però, com que no té on anar, roman a la masia); el personatge principal de “Divendres 8 de juny” i la protagonista de “Mort de Lisa Sperling” (viu sola en un context de postguerra indefinit i no té gaires pertinences). I els personatges dels contes restants porten una vida humil, amb privacions.

Edats

A *Vint-i-dos contes* és significativa la presència dels personatges madurs, tant femenins: “La sang”; “Fil a l’agulla”; “El mirall”; “Mort de Lisa Sperling” (dona ja gran) i “El tren” (la protagonista es troba a les portes de la vellesa), com masculins: “Estiu”; “En veu baixa”; “Començament” i “Nocturn”; la joventut ve de la mà dels protagonistes de “Tarda al cinema”; “El gelat rosa”; “Carnaval”; “Promesos”; “La brusa vermella ” i del relat “Abans de morir”. Totes són noies, menys a “La brusa vermella”, el personatge principal del qual és un noi; els infants també apareixen en el recull, concretament a “Gallines de Guinea” (el protagonista es diu Quimet) i a “El bany” (els personatges principals són la Mercè i en Felipet. Vegeu Annexos per als elements autobiogràfics presents en el conte). Tots tres es tornen amargs arran de la descoberta de la crueltat i de la brutalitat del món dels adults. Ja no seran mai més aquells nens cànids i feliços. En Quimet és testimoni de la matança de gallines de Guinea en una parada del mercat; les dues criatures d’“El bany”, a través d’un joc innocent de banyar una nina, l’acaben fent malbé i resten allí, destrossades, mentre contempen el que han fet. A “Cop de lluna”, el personatge del pare Michel és un home vell. I els protagonistes de la resta de contes: “Felicitat”; “Un home sol”; “Cop de lluna” (parlem de l’altre personatge principal, en Pere); “Darrers moments” i “Divendres 8 de juny” tenen una edat indefinida. Amb tot, però, creiem que se situen a la maduresa.

Vida i etopeia dels personatges

Els protagonistes del recull o bé són infeliços o bé ho seran, tot i que encara no en són conscients. O potser sí.

El temor de la dona a ser abandonada pel seu marit, sempre per una noia més jove, s'accentua a mesura que passa el temps. Ho veiem a “La sang” (troba a faltar la menstruació i els seus genolls ara semblen dues panses); a “Promesos” (la noia, de divuit anys, pregunta al seu promès què passaria si, quan portessin anys casats, ell s'enamorés d'una altra dona); a “Mort de Lisa Sperling” (la Lisa es veu gran, i ara lamenta que el seu marit, en temps passats, besés altres noies. Es manlleua la vida amb un somnífer, per alliberar tot el patiment clos en les profunditats de la seva ànima) i a “Abans de morir”. En aquest darrer conte, la Marta (protagonista), una noia de vint anys, que mai havia estimat, coneix en Màrius, i tot canvia. Se n'enamora bojament i es casen. Però quan la Marta descobreix que el seu marit ha tingut una amant, es comença a sentir molt insegura. Veu que el seu home encara estima la que fou la seva amistançada (guarda totes les cartes que ella li havia escrit) i decideix anar a cercar-la. Li pregunta si encara estima en Màrius, i l'Elisa, l'amant, li respon que sí: *<<Però he sabut que era veritat: com si de cop et clavessin a la paret i t'hi deixessin per la vida.>>* (p.165). Per suïcidar-se, fa servir dos tubs de gardenal: la seva mort és una venjança adreçada al seu marit; la Maria Lluïsa, del conte “Fil a l'agulla”, no té aquesta preocupació, ja que és soltera (no s'ha volgut casar). Tot i així, al final de la narració s'emprova un vestit de núvia (que ha cosit ella) i l'envaeix una tristor grisa amb gust de llàgrima; les protagonistes saben que s'estan fent grans a “La sang” i a “Mort de Lisa Sperling”, tal com hem esmentat, i també a “El mirall” (de jove era una dona molt bonica, i ara està sola, amb records passats que la turmenten. No es va casar per amor, sinó per sobreviure). I l'estudiant, personatge principal de “La brusa vermella”, tampoc no té sort en l'amor: s'enamora de la seva veïna, que porta una brusa roja que el fa sospirar; ella té parella, i això el fa molt desgraciat. Mai més viurà cap altra relació amb tanta intensitat.

Els quatre homes madurs i casats que apareixen respectivament a “Estiu”; “En veu baixa”; “Començament” i “Nocturn” tampoc no són feliços. En el primer d'aquests contes, el protagonista, per fugir de la rutina de la seva relació de parella, desitja poder passar una nit de passió amb una jove que ha vist pel carrer; en el segon, el personatge principal, pare de dos fills, encara continua pensant en la seva amant, que el va abandonar per casar-se amb un altre home. Desencisat i atrapat en una vida grisa: *<<Ni en els dies més dolents dels meus divuit anys no havia tingut un desig tan furiós de morir.>>* (p.107), ha triat la seva filla menuda per omplir el buit que li ha deixat la pèrdua de l'amant, ja que la petita té els ulls blaus, com el vestit que duia ella, l'últim dia que la va veure; en el tercer relat, l'home protagonista, també té una criatura. Avorreix la seva dona (és impossible amagar-li res, perquè ella posseeix el do d'endevinar

l'estat d'ànim del seu marit) i desitja intensament la nova mecanògrafa i a "Nocturn", un home, que abans de la guerra era professor de geografia en un liceu de Barcelona i ara resideix a França, exiliat, presenta un profund desencís de la vida: <<La vida havia passat a l'abast de la seva mà, n'havia copsat, com d'un riu, la remor i el tumult, n'havia percebut els perills, però s'havia quedat a la riba. >> (p.126). I Ramon Esplà, un dels dos personatges de "Promesos", serà un marit controlador (com Quimet a *La Plaça del Diamant*, una novel·la de la mateixa autora), el qual, per alguna raó que se'ns escapa, tampoc no ha trobat la felicitat.

A "Felicitat", la Teresa vol confessar al seu company que ja no sent el mateix, encara que ell l'estima apassionadament. Tot i així, entre llàgrimes amargues, es queda amb el seu amic, innocentment empresonada; a "Tarda al cinema", la Caterina (la protagonista) s'emmiralla en les pel·lícules romàntiques, on tot acaba bé. Sap que ningú patirà per ella; la noia fràgil d' "El gelat rosa" està a punt de casar-se amb un home que no estima. Encara guarda les cartes d'un noi, del qual encara està enamorada, però no en sap res des de fa dos anys; en el conte "Carnaval", la jove estava molt unida al seu germà, però ara que ell es casa sent com li manca alguna cosa, un buit que ja mai més s'omplirà. Anhela una vida diferent i se la inventa. El noi que l'acompanya, en Pere, també li diu mentides, però tots dos acaben confessant la veritat. Després de dir adéu a la noia, s'adona que l'estima: <<[...] Els mots li fugien del pensament com els ocells de la branca i li deixaven només un balbuceig. No sabia com demanar-li que li deixés tocar els cabells.-Em sembla que hi porta un paperet... -Per què no el treus? Somrigué com invitant-lo.>> (p.80)

Ni l'home protagonista d' "Un home sol" ni el de "Nocturn" aconsegueixen els seus objectius. El primer fuig sense matar el seu company; el segon mai arriba a demanar un telèfon per la seva dona, ja que, sempre que ho intenta, li surt un refilet de veu que s'ofega en l'aire.

El pare Michel, un dels personatges principals de "Cop de lluna", és qui té la personalitat més inquietant de tot el recull: ratlla la folia. Tracta en Pere (el refugiat espanyol) amb hostilitat i de manera inhumana i té la sensació que rondan forasters pel voltant de la seva masia (algunes nits desvetlla en Pere per anar a patrullar).

A "Darrers moments", una noia decideix abandonar el seu amant, per sempre més. Ell encara l'estima i intenta persuadir-la, però tot és en va. A ella, just en el moment abans de marxar, l'envaeix una recança amarga i infinita, però no es fa enrere.

La protagonista de "Divendres 8 de juny" arrossega un gran patiment, ja que dos homes abusaren sexualment d'ella mentre dormia en una cabana. Decideix acabar amb la vida de la seva filla i la seva pròpia perquè en aquell món cruel no hi ha lloc per a elles dues. També el

personatge principal (la Ramona) del conte “En el tren” ha tingut una vida molt dura (el seu fill mor abans de complir els vint anys i, al cap d’un temps, el seu home).

Sensacions sonores i olfactives → Ambient

Sensacions sonores

Els sorolls dels contes “Felicitat” (el tic-tac de les agulles del rellotge, els passos damunt l’empedrat i un corc); “Un home sol” (crits eixordadors d’un ocell i petites remors); “Cop de lluna” (una au xiscla i se sent el batec d’unes ales); “Divendres 8 de juny” (alirets d’ocells, l’aigua de l’aixeta cau violentament sobre la pica, remor de l’aigua, xiulets d’una màquina de tren, soroll de passes) i “Nocturn” (els crits de dolor de la dona; miols de desig d’un gat; el gas xiulant amb nitidesa; el cruixit dels graons de fusta i una rialla femenina i estrident) generen angoixa i inquietud als seus protagonistes. A “Carnaval”, quan en Pere s’acomia de la noia, es fa seva la tristor, i tots els sons de la ciutat semblen esmoreïts.

Sensacions olfactives

Quan el protagonista de “Començament” va a comprar flors per a l’Elvira (la jove mecanògrafa de qui s’enamora) ja s’imagina l’ambient primaveral, amb els seus colors i les seves olors, que respirarà si surt amb ella al vespre; els perfums florals també apareixen a “Nocturn”: la casa on el protagonista va a demanar un telèfon fa flaire de lilàs, flor que també olora la Lisa, personatge principal de “Mort de Lisa Sperling”, però, en aquest cas, és una fortor violenta i colpidora; a “El bany”, els pastissos del bateig de la nina Ketty impregnen l’atmosfera de crema, xocolata, vainilla... També el protagonista de “Nocturn” respira aromes desagradables: els llençols, impregnats d’un tuf de verdura i sofregits, maregen. L’escala put a deixalles agres.

Ambientació

L’ambient tens i opressiu domina a “La sang” (el marit tortura psicològicament la dona); a “Fil a l’agulla” (atmosfera no gaire sana a la feina de la protagonista); a “Gallines de Guinea” (a la parada de gallines del mercat, s’hi respira una crueltat malaltissa, que oprimeix el pit del nostre petit protagonista); a “Tarda al cinema” (la mare menysprea el seu home i la seva filla); a “Un home sol” (l’ambient dins de l’estança és angoixant, es fa irrespirable); a “Carnaval” (els dos protagonistes són assaltats i, en aquest moment, en Pere es desinfla i confessa a la noia la vida grisa que porta); a “Promesos” (quan en Ramon, amb duresa, demana el portamonedes a la seva promesa); a “Cop de lluna” (l’ambient arriba a ser fantàstic); a “Darrers moments” (la cambrera amuntega els plats amb gran rapidesa, el noi lamenta que la seva amant parteixi i ella, abans de marxar, sent com una força que li oprimeix la gola i no pot articular cap so); a “La brusa vermella” (el protagonista viu l’amor amb molta angoixa, ja que no li és correspost i s’obsessiona de manera malaltissa) i a “Abans de morir” (la Marta descobreix les cartes de l’amant d’en Màrius a la seva cartera, i ell les hi pren amb brusquedat. Ella s’angoixa tant que

acaba emmalaltint); l'atmosfera monòtona i depriment envolta els protagonistes dels relats "Estiu"; "Felicitat" (la Teresa sap quin és l'origen de cada soroll que fa el seu company mentre s'arregla als matins); "En veu baixa" (ell s'evadeix per mitjà del record de la seva amant, encara que ja no estiguin junts) i "Començament"; els protagonistes de "Tarda al cinema"; "El gelat rosa"; "Promesos"; "La brusa vermella" i "Abans de morir" es troben immersos en la tristor. I a "Divendres 8 de juny" l'ambient és tèntric i sinistre.

Context històric

"Cop de lluna" se situa a la postguerra espanyola; el protagonista de "Nocturn", abans professor de geografia en un liceu de Barcelona, està exiliat a França, possiblement a causa de la Guerra Civil; pensem que els fets de "Mort de Lisa Sperling" tenen lloc a la Segona Guerra Mundial (consulteu Annexos) i en el conte "En el tren", a mesura que la protagonista, de nom Ramona, va explicant la seva vida (la narració se situa en el context de la Guerra Civil), es fa un repàs de diverses situacions polítiques a Catalunya.

Estacions de l'any

La primavera, amb les seves olors dolces i florals, acompanya els personatges de "Carnaval", una nit de març en què el vent bufa violentament; és present a "Començament" i també, en aquesta estació de l'any, l'estudiant, protagonista de "La brusa vermella", s'enamora de la seva veïna i la somnia amb fervor; "Estiu", tal com indica el seu títol, té lloc en aquesta època, quan els desitjos es tornen més intensos: el personatge principal anhela poder passar una nit de passió, al bosc, amb la Carme, una jove que ha vist pel carrer. Aquesta estació, però, es torna amarga a "La brusa vermella" i a "Abans de morir". En el primer conte, el pare de l'estudiant mor en aquesta època, i a ell l'inunda una profunda melancolia; en el segon, el casament de la Marta és a finals d'estiu, i uns núvols grisencs cobreixen el cel. Abandonament, melancolia, nostàlgia o acabament són mots que s'acostumen a relacionar amb la tardor. En el recull, l'autumne fa seves totes aquestes paraules i n'adopta una connotació negativa. "La sang" acaba en aquesta estació, fet que s'associa amb el final del matrimoni de la protagonista; a "Darrers moments", l'autora ens situa temporalment a les portes de la tardor, i nosaltres la podem relacionar amb la partida de l'amant; els vents d'entretemps de "La brusa vermella" s'emporten la il·lusió de la noia, perquè el seu company la substitueix; en el conte "El bany", l'estació representa la mort, amb l'assassinat de la nina Ketty; una ràfega tardorenca arrabassa la vida de la Marta, la protagonista d' "Abans de morir". Estirada al llit de la cambra número 12 de l'hotel Llevant, on en Màrius (el seu marit) i l'Elisa (amant d'en Màrius) es van conèixer, fa esforços per recordar les seves veus, que s'estimaren en aquelles quatre parets. A la seva falda, hi reposen les cartes que es van enviar els dos enamorats. Les llegeix i pensa: <<*Totes ridícules, com l'amor*>> (p.169); a les acaballes de l'hivern, la protagonista de "Felicitat" es deixa per

tornar a dur vestits vaporosos i per acariciar les flors i la història d' "Abans de morir" comença just a l'inici de la primavera.

Indrets

Barcelona és la ciutat on es desenvolupa l'acció de "Carnaval", "Començament" i "El bany", aquest darrer, concretament, al Barri de Sant Gervasi (vegeu Annexos); Maria Lluïsa, la protagonista de "Fil a l'agulla" resideix a França, on treballa de cosidora (consulteu Annexos), país on també viuen el personatge principal d' "El mirall", el refugiat espanyol de "Cop de lluna" (en Pere, un vell francès el reclama perquè l'ajudi amb les feines del camp) i el protagonista de "Nocturn", lloc en el qual se sent un foraster; en el relat "Abans de morir", la Marta i en Màrius passen l'estiu a Pyla (França), on ella fa l'últim esforç per viure. I els contes restants del recull no expliciten l'espai en què transcorre la història, però creiem que se situen a la capital catalana, també.

Símbols

De símbols, no se'n troben d'evidents ni al conte "En el tren" ni a "Fil a l'agulla". A "Tarda al cinema", que tampoc en presenta cap de ben explícit, se'ns transmet la gran passió que Mercè Rodoreda tenia pel cinema.

El simbolisme principal d'aquest recull, l'hem distribuït en els grups següents: el de les flors, el de la natura, el del món animal, l'apartat dels colors i el dels objectes.

Món floral

Alguns dels personatges femenins de "Divendres 8 de juny"; "Començament"; "Abans de morir"; "Carnaval" i "La brusa vermella" s'envolten d'un atmosfera floral. En el primer d'aquests cinc contes, la filla de la protagonista és descrita així: <<*Havia tingut els punys closos tota l'estona: començà a obrir-los lentament, com una flor.*>> (p.112). Després d'ofegar la seva nena, la dona entra en un bar. Mentre està asseguda, una fulla de rosa precipita sobre la taula, que podem comparar amb l'infant: totes dues han caigut; a "Començament", la jove mecanògrafa, l'Elvira, es relaciona amb les roses, que semblen de porcellana, i amb les violetes; les roses també representen la Marta, la protagonista d' "Abans de morir", i l'amant del seu marit, l'Elisa, s'identifica amb les glicines; la noia de "Carnaval" té una afecció particular per les gardènies; la germana de l'estudiant, personatge principal de "La brusa vermella", li envia sis gladiols vermells, el dia del seu aniversari. Ell els col·loca damunt de la taula, perquè la seva veïna els vegi. Aquestes flors simbolitzen la noia i la passió de l'estudiant. Són com <<*mitja dotzena d'espases de foc.*>> (p.132). I la protagonista de "La sang" associa les dàlies amb el seu exmarit, ja que les plantaven junts.

Les diferents cares de l'amor també adopten connotacions florals. El fracàs matrimonial a "Estiu" es fa palès en les clavellines i l'alfàbrega de la galeria del protagonista: les primeres es marceixen, mentre que la segona presenta una coloració groga (li manquen vitamines). Tot i que l'home és conscient que les flors reclamen aigua, no les rega. No fa cap esforç per salvar el seu matrimoni (el deixa assecar); a "Promesos", una rosa de color fosc pot ser un indicatiu de la infelicitat futura dels dos personatges que es casaran; les històries d'amor també es condensen en diverses flors: els lilàs morats d' "El mirall" representen l'amor adolescent de la protagonista amb Roger. Els blancs són ben presents el dia del casament de la protagonista amb Jaume Mas (matrimoni de conveniència), i la núvia, en veure'ls, pensa que són <<d'un món de morts.>>(p.44). I els lliris són el símbol de l'amor d'en Màrius i de l'Elisa del conte "Abans de morir".

A "El bany", el món floral hi juga un paper important i es relaciona amb la infantesa de Mercè Rodoreda. Quan l'escriptora va parlar d'aquest conte amb Carme Arnau, el va definir com <<un fet totalment autobiogràfic.>> (Introducció a la narrativa de Mercè Rodoreda. El mite de la infantesa, p.108)

Natura

A "Divendres 8 de juny", el riu és on la protagonista decideix acabar amb el seu patiment: s'hi suïcida. Així doncs, l'aigua és símbol de la mort; la Lisa, el personatge principal de "Mort de Lisa Sperling", quan obre la finestra, divisa un riu a la llunyania, amb l'aigua fosca i tranquil·la, que representa la mort. Comparem aquest conte amb la novel·la *Mirall trencat*, de Mercè Rodoreda, on el petit Jaume mor ofegat en una bassa, empès pels seus dos cruels germans. També la protagonista d' "Abans de morir" parla d'aquest element a les acaballes del relat, mentre evoca les ciutats que va descobrir amb el seu home en la seva lluna de mel. Així doncs, la presència d'aigua abans de morir pot estar relacionada amb el suïcidi de la protagonista, ja que, de vegades, pren aquesta connotació.

Animals

Les aus presents al títol del conte "Gallines de Guinea" simbolitzen la mort i la crueltat. A més, el gat corpulent i llustrós que apareix en el relat representa la mort (un element rellevant en la creació literària de Mercè Rodoreda); en "Felicitat", la Teresa compara l'amor que sent ell per ella amb un gat que era seu quan era molt menuda (l'escriptora també en tenia un quan era petita, que estimava amb bogeria); el moix de "Darrers moments" és negre, i fuig perseguit per un gos mentre els dos personatges estan menjant al restaurant de l'estació. El gat amb el pèl del color de l'atzabeja sempre s'ha vist com la premonició d'una desgràcia, i en el conte es pot relacionar amb la separació dels dos amants; a "Nocturn", els fèlids aporten angoixa i inquietud al protagonista i a l'atmosfera: símbols de la vida trista i opressora del personatge principal, o

del fracàs del seu matrimoni; el gat de “Mort de Lisa Sperling” pot representar la mort imminent de la protagonista; el personatge principal d’ “Un home sol” es compara amb un ocell, que veu reposant al marc de la finestra. L’animal s’està resseguint les plomes amb el bec, <<*liquidant paràsits*>> (p.56). Ell vol disparar un tret a l’home amb qui s’ha citat; a “Abans de morir”, la Marta coneix en Màrius al “Cafè dels Ocells” (el símbol de l’au ja apareix al principi del relat). Un dia, en Màrius regala una gàbia amb dos coloms blancs a la protagonista. L’endemà, ella el convida a sopar, i l’àpat principal són els colomins que ell li ha portat, ara rostits. La Marta es penedeix del seu crim. Quan ja són casats, el marit obsequia la protagonista amb un colom fet de brillants, i això és el que diu a la seva muller: <<*-Recordo la vehemència amb què en desitjàveu dos: potser l’any que ve tindreu el segon.*>> (p.159). L’altre, però, no arriba mai. El colom simbolitza la Marta. L’Elisa, l’amant d’en Màrius, a casa seva, hi té un paravent amb estampat d’ibis, de tonalitat rosada, amb les ales esteses com les del colom de brillants de la Marta. Aquests ocells exòtics, seguint aquest paral·lelisme, simbolitzen l’amistança d’en Màrius; a “Carnaval”, en Pere, després d’acomiar-se de la noia, es topa amb un gos perdut, que vol seguir-lo. Aquest animal fa pensar en els dos personatges principals del conte, que naveguen pels camins de la vida sense saber ben bé cap on dirigir-se. I els corbs, animals terrorífics per excel·lència, apareixen reiteradament a “Cop de lluna” i provoquen que l’atmosfera es torni misteriosa i feixuga. Són un símbol de fatalitat.

Colors

Els colors tenen un important valor simbòlic en el recull *Vint-i-dos contes*. L’au amb la qual s’identifica el personatge principal d’ “Un home sol” és grisenc, la mateixa tonalitat que la seva vida; el color rosa del gelat de la protagonista d’ “El gelat rosa” fa que comenci a recordar el seu passat, ja que l’associa amb la pigmentació de les flors que porten aquest nom; a “En veu baixa” i “Abans de morir”, hi és present el color blau. En el primer conte representa l’amant del protagonista; en el segon, la Marta va al teatre amb en Roger i en Màrius. Porta un vestit blau, i els homes de la sala se la miren; en Roger li diu “*Onada*”. El negre, en el recull, té connotacions negatives. Apareix en “Darrers moments”, i es pot relacionar amb la finitud de la relació de la parella (a part del gat negre comentat més amunt, el guitarrista de mans llargues que entra al restaurant porta un pegat atzabeja a l’ull i la dona que l’acompanya, un vestit d’aquesta mateixa tonalitat, molt brillant.); en “Abans de morir”: quan la protagonista entra a l’església el dia del seu casament, plou, i la protegeixen amb un paraigua negre. Aquest color és un presagi de la mort posterior de la Marta i també el podem associar al fracàs del seu matrimoni. La protagonista té un vestit de gasa negra, que decideix portar el dia del seu suïcidi (la mort torna a manifestar-se); el roig a “La brusa vermella” es relaciona amb la noia i amb l’amor furiós i apassionat que sent el protagonista per ella (el vermell no ha agradat mai a l’estudiant, fins que s’enamora de la seva veïna); a “Abans de morir”, després del casament de la Marta, el paraigua

és vermell. Imaginem-nos l'impacte visual del roig sobre el blanc del vestit de núvia: la innocència que representa aquest color ja ha quedat tacada. Blancs són els coloms a "Abans de morir", tonalitat que recorda la puresa de la Marta, que, al cap d'un temps, serà arrabassada, i les aus, mortes. Els sobres de les cartes que l'Elisa envia a en Màrius (personatges d' "Abans de morir"), i que ell guarda a la cartera, són de color malva. En el jardí de casa de l'Elisa i en el xalet on vivia hi ha glicines (són de tonalitat lila o malva, ja esmentades quan hem parlat del simbolisme floral). Aquest color identifica l'Elisa i, en definitiva, la història d'amor entre ella i en Màrius.

Objectes

L'espill del conte "El mirall" serveix a la protagonista per rememorar temps passats, quan encara era jove i bonica: el pas del temps és inevitable. Aquest símbol també és ben present a la novel·la *Mirall trencat*, de Mercè Rodoreda; l'anell de promesa que llueix el personatge principal del conte "El gelat rosa" simbolitza la submissió al futur marit, que la noia accepta amb recança; la protagonista de "Mort de Lisa Sperling" encara porta l'aliança matrimonial, tot i que el seu enllaç no va ser feliç. La Lisa ens revela que el seu home li era infidel: <<*Si tots els besos que ha fet a les altres me'ls hagués fet a mi...*>>(p.138). Aquesta joia, seguint la mateixa línia que la del primer relat, representa la dominació que exerceix l'home vers la dona.

3.2. La meva Cristina i altres contes

Classificació

“La meva Cristina” és un conte que no s’inscriu ni en *Vida quotidiana* ni en *Exili*; la resta de relats s’inclouen en *Vida quotidiana*.

Temes

El tema predominant en aquest recull és la solitud, sentiment que envolta els protagonistes d’“El mar”; “Una carta”; “Aquella paret, aquella mimosa”; “La gallina” (aïllament); “La sala de les nines”; “Un ramat de bens de tots colors”; “L’elefant”; “El riu i la barca”; “El senyor i la lluna”; “La salamandra” (aïllament); “Una fulla de gerani blanc” i “La meva Cristina”. I aquesta soledat pot desembocar en la marginació (“La mainadera”; “La gallina”; “Zerafina”; “La salamandra” i “La meva Cristina”); en la follia (“La sala de les nines”[obsessió] i “El senyor i la lluna”) o en la substitució de la persona estimada (“La gallina”); la infelicitat també és present en *La meva Cristina i altres contes* (“Un ramat de bens de tots colors”, “El riu i la barca” i “El senyor i la lluna”), que sovint porta a desitjar una altra vida (“Un ramat de bens de tots colors” i “El riu i la barca”); la nostàlgia envaeix els protagonistes d’ “Aquella paret, aquella mimosa”, d’ “Un ramat de bens de tots colors” (melancolia) i de “L’elefant”; el patiment i les adversitats predominen a “La meva Cristina”; els maltractaments cruels es reflecteixen als relats “Zerafina” i “Una fulla de gerani blanc”; la vida monòtona i la rutina desencisen el personatge principal d’ “Amor”; la inseguretat és una de les característiques predominants del protagonista de “Record de Caux”. I el tema del classisme es planteja a “La mainadera” i a “Zerafina”.

L’amor també apareix en el recull. És un idil·li de joventut a “Record de Caux” i un amor no correspost a “Una fulla de gerani blanc”. En els contes “La salamandra” i “Una fulla de gerani blanc”, s’hi planteja un triangle amorós. L’estimació deixa constància a “Amor” i a “Una fulla de gerani blanc”, mentre que és escassa a “Una carta” i a “La gallina”. El mot *amor* predomina en “La salamandra”. I la tendresa i la innocència són ben presents en els relats “La mainadera” i “L’elefant”.

En “El mar” i en “La carta” es tracta el tema de les visions i, en el primer, dos personatges parlen de diferents concepcions de la vida.

Punts de vista i registres

Punts de vista

El narrador és en primera persona a “Una carta”; “Aquella paret, aquella mimosa”; “Record de Caux”; “La gallina”; “Zerafina”; “Un ramat de bens de tots colors”; “Amor”; “L’elefant”; “El riu i la barca”; “El senyor i la lluna”; “La salamandra”; “Una fulla de gerani blanc” i “La meva

Cristina”; a “La sala de les nines” hi ha dos narradors diferents, ambdós en primera persona; el punt de vista és en tercera persona i extern en “El mar”. I en el relat “La mainadera”, no hi figura cap narrador (se’ns mostra la situació com si algú la veiés des de fora o com si fos una escena d’una pel·lícula).

Registres

El llenguatge és planer a “El mar”; “Una carta”; “Aquella paret, aquella mimosa”; “La gallina”; “Zerafina”; “Amor”; “L’elefant”; “La salamandra”; col·loquial a “La mainadera”; “Record de Caux” i “Un ramat de bous de tots colors” i el registre és poètic en els contes “La sala de les nines”; “Una fulla de gerani blanc”; “La meva Cristina”; “El riu i la barca” i “El senyor i la lluna.”

Tècniques narratives

L’autora utilitza el recurs de l’escriptura parlada a “Record de Caux”; “Zerafina”; “Amor”; “L’elefant” i “El senyor i la lluna”; la protagonista del conte “Una carta” explica la història mitjançant un text epistolar, adreçada al seu metge; a “La sala de les nines” es narren els fets a través de dues cartes. I en els nou contes restants, no hi trobem cap tècnica destacable.

Els personatges protagonistes

Gènere dels protagonistes

A *La meva Cristina i altres contes*, hi predominen els protagonistes masculins (en onze relats): “Una carta”; “Record de Caux”; “La gallina”; “La sala de les nines”; “Un ramat de bous de tots colors”; “Amor”; “L’elefant”; “El riu i la barca”; “El senyor i la lluna”; “Una fulla de gerani blanc” i “La meva Cristina”; la dona com a personatge principal apareix en “Aquella paret, aquella mimosa”, en “Zerafina” i en “La salamandra”. Els dos contes restants (“El mar” i “La mainadera”) no tenen un protagonista determinat.

Els noms

Dels setze contes del recull, només tenen nom propi els protagonistes d’ “Aquella paret, aquella mimosa”, de “La sala de les nines” i de “Zerafina”.

Classes socials

La noia que cuida la nena a “La mainadera” i la protagonista de “Zerafina” (serventa) són d’origen social humil; el jove Bearn, personatge principal de “La sala de les nines”, és de classe benestant (té diners, fa viatges...). A la resta de contes no es detalla l’estatus econòmic dels protagonistes, però pensem que és modest, amb l’excepció del personatge principal de “La gallina” i el de “La meva Cristina”, que viuen en condicions d’extrema misèria.

Edats

Els personatges principals d' "Una carta", de "Record de Caux" i d' "Amor" són persones madures; les noies d' "Aquella paret, aquella mimosa" i de "Zerafina" són joves; el nen de "La gallina", el situem entre la infantesa i l'adolescència (no s'hi expliciten els anys que té). I els protagonistes dels contes restants són d'edat imprecisa.

Vida i etopeia dels personatges

Com ja hem vist en l'apartat *Temes*, molts dels personatges del recull són persones soliques, tret que acostuma a derivar cap a l'aïllament. És rellevant puntualitzar que els protagonistes de "La gallina"; "La sala de les nines"; "Un ramat de bous de tots colors"; "El senyor i la lluna" i "La meua Cristina" no interactuen amb altres éssers humans, sinó que es comuniquen amb animals, amb objectes o amb ells mateixos. El protagonista (un nen) del primer conte ("La gallina") té com a distracció construir cementiris i s'ha buscat un refugi lluny de tothom, ja que només se sent bé quan està sol. El seu pare parla amb una gallina, per substituir la seva dona, que ha mort; el personatge principal de "La sala de les nines" col·lecciona aquestes joguines i les tracta com si tinguessin ànima; l'home d' "Un ramat de bous de tots colors" anhela fervorosament poder tenir molts nens i nenes, ja que li agraden molt. Passeja pels parcs, nostàlgic, però no s'ha atrevit mai a adreçar-se a cap infant; el personatge principal del quart conte ("El senyor i la lluna") és solitari de mena. Surt al seu jardí quan es fa de nit i creu que puja fins a la lluna; el mariner de l'últim relat ("La meua Cristina"), arran d'un naufragi, és empassat per una balena, i es reclou dins de la seva panxa. Serà rebutjat per la societat; el protagonista del conte "L'elefant" visita sovint aquest mamífer, que viu en un parc. Li porta galetes i s'entreté mirant com l'animal menja: aquest és el passatemps que ha escollit per omplir la seva solitud (la seva dona i la seva filla han traspassat); l'home de "Record de Caux" és una persona indecisa, cosa que el porta a perdre's moltes coses. Quan tenia vint anys, estava immers en una depressió que li oprimia el pit. I la crueltat extrema ve de la mà del protagonista d' "Una fulla de gerani blanc" (no pot suportar que la seva dona estimi un altre home i la tortura fins a extrems inimaginables). Cal remarcar que molts dels personatges masculins del recull presenten característiques pròpies de la personalitat de la dona.

El tema de la metamorfosi és present en *La meua Cristina i altres contes*, i afecta els protagonistes de "La sala de les nines" (els ulls adoptaran les característiques d'aquestes joguines); "El riu i la barca" (serà un peix); "La salamandra" (es convertirà en aquest rèptil) i "La meua Cristina" (l'estada dins la balena el deixarà marcat, recobert d'una segona pell de perla). Si ens hi fixem bé, tots aquests canvis tenen la seva raó de ser. Els homes dels relats "La sala de les nines" i "El riu i la barca" es converteixen en allò que tant anhelan: les nines i l'aigua, respectivament; el simbolisme de la salamandra destaca en el conte que porta el seu nom. La dona protagonista, rebutjada per la societat (fou amant d'un home casat i la cremaren a

la foguera), reuiu d'entre les cendres, convertida en salamandra; el personatge principal de "La meva Cristina" adopta trets marins, després d'estar tant de temps navegant per aigües salades.

La protagonista d' "Una carta", des que va morir el seu marit, pateix una mena d'angoixa que no la deixa viure tranquil·la i, en conseqüència, li fa vorejar la follia; els dos homes d' "El mar" presenten dues visions de la vida oposades. El primer, mentre contempla el gran llençol blau, parla d'avions; el segon, sensible i filosòfic, es deixa captivar per la seva bellesa. I el personatge principal d' "Amor" fa trenta anys que està casat i al seu matrimoni, s'hi respira la monotonia d'una convivència llarga en comú, que es complementa amb la seva vida laboral (ben grisa).

Sensacions sonores i olfactives → Ambient

Ambient (Vegeu informació ampliada als Annexos.)

A "La mainadera" i a "L'elefant", la pluja domina l'ambient i té connotacions positives (aporta felicitat, pau, tranquil·litat...).

Indrets

Remarquem que l'únic conte del recull que inclou localitzacions geogràfiques concretes és "Record de Caux" (Suïssa i París).

Símbols

Els relats "La mainadera"; "Una carta"; "Record de Caux"; "Zerafina"; "Amor" i "El senyor i la lluna" no presenten símbols destacables.

Món floral

La prunera d' "El mar" es pot relacionar amb la senyora de la cadenera, que també es troba sola i desvalguda. La protagonista d' "Aquella paret, aquella mimosa" es diu Crisantema (flor). A continuació, reproduïm el diàleg en què dos soldats li pregunten com es diu: <<[...] *Els vaig dir; Crisantema, i van dir que jo era una flor de tardor i que semblava mentida que, tan jove, fos una flor de tardor.*>> (p.193). Una nostàlgia perpètua embolcalla la noia, i ens sembla que està condemnada a errar en la melancolia (sentiments que es relacionen amb l'autumne). En aquest conte, la mimosa és símbol de l'amor de la Crisantema i de l'Àngel (un soldat); a "Una fulla de gerani blanc", cada personatge cultiva geranis d'un color diferent. Els blancs són de la Balbina (també representen la mort); els vermells són els del seu home (amb els seus turments, el marit de la Balbina li ha "xuclat" tanta sang que ella s'ha tornat blanca) i els geranis roses són els d'en Cosme (color de l'amor pur i sincer. Ell i la Balbina s'estimaven.).

Natura

Les flames presents a "La sala de les nines" poden fer referència a la mort i aporten una atmosfera llòbrega i tènica al conte; l'aigua que apareix en "El riu i la barca" s'associa a la infantesa del protagonista i és símbol d'una vida millor: en convertir-se en peix, la podrà

recuperar (en molts dels seus records puerils i feliços, hi és present aquest element); la gent del poble on naufraga el personatge principal de “La meva Cristina”, l’anomenen *perla* (en haver estat tant de temps dins de la balena, ha quedat recobert d’una crosta de nacre). Establim un paral·lelisme entre el protagonista i aquest element: tots dos són objectes estranys que envaeixen un cos extern (balena o ostra) i, tant el mariner com la perla, queden marcats per sempre.

Animals

El gat de “La gallina” és mig salvatge, i s’equipara amb el personatge principal: tots dos són solitaris i estan desemparrats; el moix d’ “Una fulla de gerani blanc” és símbol dels remordiments de l’home (protagonista); els conills presents a “La gallina” poden representar la mare i l’au, que dóna títol al relat, és el que fa servir el pare del protagonista per suplir la identitat de la seva difunta muller; els xais d’ “Un ramat de bous de tots colors” simbolitzen la infància del protagonista i la seva pròpia felicitat; la lloca que cova els seus pollets, el desig del protagonista: tenir molts nens i nenes; l’animal que dóna títol al conte “La salamandra” és la bestioleta en què es transforma la protagonista. Afegim que, en una entrevista que Carme Arnau va fer a Rodoreda, l’escriptora va insinuar-li que “La salamandra” representa la història d’amor d’ella i de Joan Prat, per altre nom Armand Obiols.

Colors

La tonalitat rosada del vestit i del mocador de la jove protagonista d’ “Aquella paret, aquella mimosa” es relaciona amb la dolçor i la innocència de la noia i els ulls grisos del farmacèutic ens fan pensar en l’atmosfera boirosa i trista que embolcalla la història; el gris també apareix a “L’elefant” i a “El riu i la barca”: és el color de la vida dels protagonistes respectius; a “La sala de les nines” i a “Una fulla de gerani blanc”, el blau és el color dels somnis: els dos relats tenen un rerefons oníric, fantàstic. El misteri blavós en què es veu envoltat el personatge principal del segon conte, però, acaba tenint una explicació raonable: es refereix a la seva dona, la Balbina; el negre, a “La sala de les nines”, és una premonició de la mort imminent del jove Bearn. I aquest color també simbolitza la mort del protagonista d’ “El riu i la barca” com a home, en convertir-se en peix. El blanc en aquest darrer relat pren la forma d’una ploma: la futura llibertat del protagonista i la seva purificació (serà un peix).

Objectes

Les nines que apareixen als contes “La sala de les nines” i “El riu i la barca” poden significar les infanteses dels protagonistes.

Personatges

A “La meva Cristina”, hi és present una referència bíblica del personatge de Jonàs, el qual també és empassat per una balena.

3.3. Semblava de seda i altres contes

Classificació

L'últim recull presenta una dicotomia pel que fa a la classificació. Per una banda, trobem els contes que s'inclouen a *Vida quotidiana*: “Ada Liz”; “Pluja”; “El bitllet de mil”; “Semblava de seda” i “El parc de les magnòlies”; per l'altra, els relats relacionats amb la guerra: “En una nit obscura”; “Nit i boira” i “Orleans, 3 quilòmetres” s'engloben a l'apartat *Conflicte bèl·lic*; “Viure al dia” se situa en un *Context de Guerra Civil*; presenciem com és la *Vida quotidiana de la postguerra* a “Rom Negrita” i l'*Exili* embolcalla els personatges de “Paràlisi”.

Temes

La infelicitat torna a predominar en *Semblava de seda i altres contes*. És present a “Pluja”; “El bitllet de mil”; “Rom Negrita”; “Paràlisi” i “El parc de les magnòlies”. Aquesta incapacitat de ser feliç ve derivada per molts factors, que anihilen els protagonistes del recull. Uns estan immersos en una solitud infinita (“En una nit obscura”; “Pluja”; “Paràlisi” i “Semblava de seda”); altres són dominats per un patiment marcat, que es clava ben endins (“En una nit obscura”, “Nit i boira” i “Orleans, 3 quilòmetres”); l'angoixa s'apodera d'alguns dels personatges de “Nit i boira”, “Orleans, 3 quilòmetres” i d’ “El parc de les magnòlies”; la crueltat del genocidi nazi i les atrocitats de la guerra són presents a “Nit i boira”; les adversitats dominen el relat “Orleans, 3 quilòmetres”; el desencís és profund a “Nit i boira” i a “El parc de les magnòlies” i la misèria inunda “Orleans, 3 quilòmetres” i “El bitllet de mil”; els somnis frustrats, l'enyorança, la buidor (també a “Pluja”) i el desig de llibertat són els sentiments que experimenta la protagonista d’ “Ada Liz”; la mort senyoreja l'ambient a “En una nit obscura” i és l'única via d'escapament a “Nit i boira”; la incertesa i un passat amarg marquen la protagonista de “Pluja”; la desesperació i la impotència s'instal·len en “El bitllet de mil” i, a “Rom Negrita”, hi és ben present la gelosia i la insatisfacció; els mots dolor, resignació, menyspreu de la dona, desarrelament i pas del temps sobresurten en el relat “Paràlisi”; el personatge principal de “Semblava de seda” anhela la companyia i, com el protagonista del conte “En una nit obscura”, veu visions. I l'amor en la seva versió més negativa (fracàs matrimonial, triangle amorós, engany, relació interessada) s'emporta les il·lusions a “El parc de les magnòlies”.

Punts de vista i registres

Punts de vista

El punt de vista és en primera persona a “En una nit obscura”; “Nit i boira”; “Paràlisi” i “Semblava de seda”.

El narrador és en tercera persona i omniscient en els contes “Ada Liz”; ”Orleans, 3 quilòmetres”; ”Pluja” i “El bitllet de mil”; el narrador de “Rom Negrita” també és en tercera persona, però desenvolupa un paper semblant al de les acotacions en una obra de teatre. Així doncs, és un narrador extern, que només dona alguns detalls puntuals de la història.

No ens és possible determinar quin tipus de narrador presenta el conte “Viure al dia” ja que, a part dels diàlegs, no hi consta cap altra informació (acotacions, descripció...). L’escena se’n mostra com si fos un fragment d’una pel·lícula: l’autora es limita a mostrar-nos un diàleg entre dos personatges. I el relat “El parc de les magnòlies” és una peça teatral, així que no hi ha punt de vista.

Registres

El llenguatge és líric a “Ada Liz”; “En una nit obscura”; “Pluja”; “Paràlisi” i “Semblava de seda”, el qual contrasta amb el registre planer de ”Nit i boira”(però amb un cert lirisme); a “El bitllet de mil” s’intueix un to poètic i “El parc de les magnòlies” presenta un rerefons líric. I el nivell de llengua és col·loquial a “Orleans, 3 quilòmetres”(diàlegs senzills però descripcions amb un cert lirisme), a “Viure al dia”(conversa entre amigues) i a “Rom Negrita”.

Tècniques narratives

A “Ada Liz” es fa ús de les preguntes retòriques en alguns moments de la narració.

En els contes “En una nit obscura”(<<Però, ¿què en trauria, d’explicar-vos el camí [...]?>> (p.269)) i “Nit i boira” (<<Si voleu veure pantalons de pijama [...] (p.278)), el protagonista-narrador s’adreça als receptors de la seva història, a “nosaltres”; enmig del relat en tercera persona d’ “El bitllet de mil”, s’hi intercalen alguns pensaments de la protagonista; en el conte “Orleans, 3 quilòmetres”, hi predomina el diàleg, interromput ocasionalment per alguna descripció puntual; a “Pluja” s’empra el monòleg interior ” i a ”Paràlisi”, en certs moments de la narració, l’autora prescindeix d’utilitzar-hi comes, per representar el pensament en el seu vessant més lliure i intimista.

La disposició de “Viure al dia” imita el text teatral i “El parc de les magnòlies” és una obra de teatre d’un sol acte.

Els personatges protagonistes

Gènere dels protagonistes

La figura femenina és la protagonista a “Ada Liz”; “Pluja”; “El bitllet de mil”; “Paràlisi”; “Semblava de seda” i “El parc de les magnòlies”; els homes són els personatges principals en els relats “En una nit obscura” i “Nit i boira”. I els tres contes restants (“Orleans, 3 quilòmetres”; “Viure al dia” i “Rom Negrita”) no tenen un protagonista únic.

Els noms

“Ada Liz”; “Viure al dia” “Pluja”; “Rom Negrita” (no hi ha un protagonista definit) i “El parc de les magnòlies” són els únics relats amb noms propis.

Classes socials

“Viure al dia” és el conte que divergeix dels altres del recull, ja que els personatges són de classe benestant; les protagonistes de “Pluja”; “Paràlisi”; “Semblava de seda”; “El parc de les magnòlies” i “Ada Liz” tenen una economia modesta. I els personatges principals dels cinc relats restants viuen immersos en la misèria més absoluta.

Edats

Les protagonistes d’ “Ada Liz”; de “Pluja” i d’ “El parc de les magnòlies” són dones joves, tot i que no en sabem l’edat exacta; les dues amigues de “Viure al dia” reben el tracte de senyores, així que suposem que es troben entre la maduresa i la vellesa. I els personatges principals dels altres relats del recull tenen una edat indefinida.

Vida i etopeia dels personatges

El protagonista de “Nit i boira”, presoner en un camp de concentració, viu immers en un gran desencís. Ha quedat profundament marcat per totes les inhumanitats que ha hagut de presenciar, empremta que l’acompanyarà tota la vida: <<Si surto d’ací viu, on seré? Sempre em semblarà que duc a passejar un riu de cadàvers.>> (p.279). Parla com si la resta d’éssers humans fossin d’un món diferent al seu: <<Tots poden. Per això, abans, tenia fam de gent. La gent dorm, es lleva [...]. És polida, la gent.>> (p.276); el personatge principal del conte “En una nit obscura” també ha patit les conseqüències devastadores d’una guerra: ell mateix reconeix que estava desequilibrat: <<Penseu que jo estava boig. Havia vist caure molts companys. D’altres, malferits, gemegaven mentre perdien sang.>> (p.269). Acceptà anar a la guerra per poder fugir d’ell mateix, ja que s’odia. Per poder suportar la solitud extrema del conflicte bèl·lic, crea una noia en els seus pensaments i s’aboca a estimar-la bojament; a “Rom Negrita”, no hi ha un protagonista destacat, però tots els personatges viuen afectats per la duresa de la postguerra espanyola; la parella d’ “Orleans, 3 quilòmetres” camina desemparada i sense rumb per carreteres franceses: la misèria els envolta (Segona Guerra Mundial); la Marta, el personatge principal de “Pluja”, havia estimat amb tota la passió de l’adolescència. Ara ho considera un error. Un amor de veritat, però tràgic. Es va quedar embarassada als vint anys, i una operació li va salvar la vida. Va avortar, i ara se’n penedeix, ja que en aquest moment el seu fill tindria quatre anys i no estaria sola. És a casa seva, esperant l’Albert (el noi que sembla que està enamorat d’ella). Mentre fa temps perquè arribi, se sent sola i buida. Decideix sortir a passejar, per fugir. Quan torna al pis, descobrim la solitud en què es troba la protagonista, que potser seria més suportable si s’hagués trobat amb l’Albert: <<Ara tindria besos a les espatlles; en tindria als braços, als llavis: podria guardar-los perquè li fessin companyia a la nit.>> (p.300);

la dona de “Semblava de seda” també experimenta un estat de soledat, que supleix amb visites continuades al cementiri; a “El parc de les magnòlies”, la Marta passa les tardes en aquest espai, sola en un banc. No espera a ningú, sinó que va a veure com el seu marit es troba amb una altra noia i com es petonegen; la misèria més absoluta envolta la protagonista d’ “El bitllet de mil”, fet que la porta a acceptar la proposició d’un desconegut (prostituir-se), a canvi de diners. Està casada, i és ella qui porta tot el pes de la casa; l’Ada Liz, personatge principal del conte que porta el seu nom, treballa fent de prostituta. Anys enrere ella <<*no es deia Ada Liz ni havia après a despullar-se davant dels homes.*>> (p.263). És una dona independent que sent una gran fascinació pel mar. Per això es relaciona tant amb els mariners; la protagonista de “Paràlisi” viu exiliada a Ginebra (és de Barcelona). Les flors la fascinen. Va estar quatre anys amb el braç dret parcialment paralytitzat, fet que no la deixava escriure. Aquest és el conte més autobiogràfic de Mercè Rodoreda (vegeu Annexos).

Sensacions sonores i olfactives → Ambient

Ambientació (Consulteu els Annexos per a més informació detallada de l’ambient.)

Destaquem la presència de la pluja en els contes “Rom Negrita” i “Pluja”. En el primer relat, ve de la mà del personatge de Lisette (dona de l’amo del bar), i aquesta alenada d’aire fresc és símbol de la renovació i de l’esperança; en el segon, acompanya la protagonista, quan surt de casa, perquè no té ganes de veure l’Albert. Se sent olor de pluja al replà. Els carrers són solitaris i brillen sota un cel plumbi.

Context històric

El relat “En una nit obscura” se situa en un context de conflicte bèl·lic; “Nit i boira” ens explica la història d’un home pres en un camp de concentració nazi i “Orleans, 3 quilòmetres” també s’ambienta en la Segona Guerra Mundial; “Viure al dia” té lloc, exactament, el 18 de juliol del 1936 (dia en què esclatà la Guerra Civil); “Rom Negrita”, a la postguerra espanyola. I a “Paràlisi”, hi presenciem l’exili d’una dona barcelonina a Suïssa.

Indrets

Els relats “Nit i boira” i “Orleans, 3 quilòmetres” se situen a França; “Viure al dia” té lloc a la ciutat de Barcelona i “Paràlisi”, a Ginebra. Dels altres contes, no se n’esmenten les localitzacions geogràfiques.

Símbols

Món floral

Les roses, a “Pluja”, poden representar la protagonista, en especial la més bella de totes. Aquesta flor és la que la Marta (personatge principal) posa bé mirant cap a la finestra, com si ens volgués comunicar la necessitat d’escapar, de sortir de l’atmosfera de buidor del pis, i les

aubepines (flors blanques) s'estan assecant, com la llum i l'harmonia de la Marta. A "El bitllet de mil", la presència de violetes ens indica infelicitat, desesperació, tristesa, foscor... (consulteu Annexos). La dona protagonista és representada per les violetes de Parma, que ens fan adonar del desencís i de la tristor que l'envolta. La senyora de les galtes rosades, que contrasten amb els llavis pàl·lids de la protagonista, opta pels clavells blancs (al·lega que, tot i que les violetes són boniques, no fan olor). La darrera, en canvi, té una predilecció per les flors de color morat. Atribuïm a cada dona la flor que prefereixen. A "Paràlisi", les didaleres, les petúnies blanques, els geranis vermells i els gladiols representen Ginebra. Les didaleres són les flors que el personatge principal esmenta més vegades en el conte: <<*Planta amb flors porpra i en forma de didal. Digitalina. No. Flors porpra, no. De molts colors. Blau cel també.*>> (p.319). Podem interpretar que la dona protagonista té rebuig/repulsió cap al color porpra, tonalitat present en altres narracions de Rodoreda, sempre, amb connotacions negatives. De Catalunya, en menciona les farigoles; els romanins; els ginestells; les argelagues; les gatoses, els espígols; els fonolls i el llessamí de Sant Jaume. Utilitza una flora arbustiva per parlar de Catalunya; de Ginebra, n'esmenta flors. La protagonista ens parla d'un empelt que va fer d'un roser, el qual es menjà tota la saba, només per nodrir-se'n ell. Ens recorda la situació en què es troba el personatge principal i l'angoixa que la corrou; a "Semblava de seda", l'obsessió i l'ofec de la protagonista vénen donades per unes floretes grogues, unes de roses i un ram de crisantems blancs; a "El parc de les magnòlies", aquests arbres són els elements dominants del conte i representen una percepció pessimista i desil·lusionada de l'amor, que és efímer: <<*HOME: L'amor és com les magnòlies: molta olor mentre són a la branca, però si les culls, se't tornen negres el temps de bufar un misto.*>> (p.344)

Natura

El mar és la gran passió de la protagonista d' "Ada Liz" (el nom de la qual dóna títol al relat), i hi té un vincle molt estret, molt més que el que ha pogut tenir mai amb cap dels homes que ha conegut. El gran llençol blau la representa. En ell, hi guarda tots els seus anhels i les il·lusions, que al final s'esvaniran. Mentre l'Ada Liz encara confia en els somnis, el mar bat amb fúria, tal com bateja el seu cor, amb fam d'il·lusions. Al final, però, ja no està arrissat i gronxa el vaixell on ella navega. Així doncs, el seu cor s'ha deixat dominar per la resignació, i ja no lluita per aconseguir res: <<*-Ada Liz, què tenen els teus ulls? La tempesta els ha fet verds i blaus i canviant com aiguamarines... Tanca els ulls!>> (p.267). Per descriure-la, es podria utilitzar el mot *sirena*; "En una nit obscura", el riu és símbol de la mort.*

Animals

A "Nit i boira", el peix vermell i amb taca blanca que el protagonista va tenir quan era petit, el podem comparar amb el mateix personatge principal (consulteu Annexos); les abelles d' "Orleans, 3 quilòmetres" són sinònim de fatigs i de desassossec; la figura del gat que apareix

en aquest conte provoca un sobresalt a la dona protagonista i a “Pluja”: <<A l’ampit d’una finestra lligat amb un cordill al coll hi havia un gat petit [...]>> (p.298) , es pot relacionar amb la Marta (protagonista), ja que ella també està lligada, atrapada, d’alguna manera, en un passat; les rates, a “Orleans, 3 quilòmetres”, són símbol de mort; a “Paràlisi”, les àligues negres de Ginebra i els estornells de Barcelona són dos ocells de color fosc, com ho era la vida en aquella època (guerra, exili, misèria). La protagonista de “Paràlisi”, cada matí, veu un gos moix i pelut. La seva mestressa fa veure que el lliga, i l’animal resta quiet, amb la certesa que la seva propietària l’ha fermat (es pot relacionar amb el personatge principal).

Colors

El color negre a “Orleans, 3 quilòmetres”, a “Viure al dia” i a “Semblava de seda” simbolitza la mort. En aquest darrer conte, hi aporta una aurèola de misteri. (Vegeu Annexos.)

Objectes

En el conte “El bitllet de mil”, el bitllet d’aquesta quantitat pot reflectir l’esperança de la protagonista cap un futur millor. Tot i així, resulta ser fals, i mentre les flames el consumeixen, la il·lusió s’apaivaga; el parell de sabates de “Rom Negrita” són símbol d’un problema personal que ningú resol, en una societat fosca, plena de traves, que no permet trobar solucions (postguerra espanyola). I la protagonista de “Paràlisi” ha pintat una dona damunt de paper *cànon*. Segons Maryellen Bieder (per a més informació, vegeu Annexos), aquest quadre representa la tensió entre la dona exterior i la interior.

Productes

A “Rom Negrita”, la figura de la negreta del rom representa l’exotisme i un món de colors, eclipsats per l’ambient gris i dur que simbolitza la mançanilla (vi blanc).

Personatges

En el conte “Pluja” se citen amors de personatges cèlebres (vegeu Annexos), els quals tenen un final tràgic, dolorós, com el que experimenta el personatge principal d’aquest relat, la Marta. Així doncs, salvant les distàncies, s’estableix un símil entre tots aquells afers amorosos i el de la nostra protagonista; a “Rom Negrita”, la Margarida i en Francisquet representen la inseguretat i la foscor de la postguerra espanyola i en Salvador, amb una sola cama, és l’exemple del patiment d’una generació que ho ha perdut tot; l’àngel és el que s’imagina la protagonista de “Semblava de seda” per fer front a la seva solitud, per sentir-se protegida i estimada. La ploma de l’àngel és negra, suau. Embolcalla la dona amb les ales, i ella l’acarona, per trobar aquella seda, aquella carícia. I es queda allà dins, closa, per sempre.

4. Conclusions

Recuperem la hipòtesi plantejada abans d'emprendre el breu viatge pels mons de *Tots els contes*: els diferents relats, probablement, comparteixen característiques pel que fa a la temàtica, als personatges, a l'ambientació, als símbols... Després de l'anàlisi, confeccionada a partir de les taules, podem corroborar aquesta afirmació: són evidents les marques d'estil, els mons rodoredians... que tenen en comú.

La majoria de narracions s'inclouen a l'apartat *Vida quotidiana*; altres, a *Exili* i, tot i que no les podem classificar en el mateix grup, moltes tenen un rerefons bèl·lic.

La infelicitat és ben present en tots tres reculls (un tema dominant), acompanyada d'un desencís profund que destaca en *Vint-i-dos contes* i en *La meva Cristina i altres contes*, fruit d'una vida monòtona i grisa; el patiment dels personatges principals (guerres, abús de la dona, amor no correspost, adversitats...) també pren força; les relacions humanes és un tema que sobresurt en l'obra, i l'autora se centra, bàsicament, en les de caire romàntic, les quals acostumen a ser desventurades (triangles amorosos, desenganys, fracassos conjugals, sentiments no correspostos, relacions i matrimonis de conveniència). Alguns protagonistes de *Vint-i-dos contes* i de *La meva Cristina i altres contes*, fantasiosos i somniadors, viuen d'il·lusions: desitgen una vida diferent. En aquests dos reculls, a més, s'hi manifesten obsessions intenses, que, si no es controlen, desemboquen en la folia més inquietant. La solitud punyent i les visions predominen en *La meva Cristina i altres contes* i en *Semblava de seda i altres contes*. En aquest últim, juntament amb *Vint-i-dos contes*, l'angoixa s'apodera d'alguns dels personatges.

En totes tres compilacions, hi trobem relats el punt de vista dels quals és en primera persona; en el segon i en el tercer recull, hi apareix el narrador omniscient; s'empra el narrador extern en *Vint-i-dos contes* i en *Semblava de seda i altres contes*. I l'escena se'ns presenta com si fos una seqüència d'un film (ningú explica els fets [diàleg]) en un relat de la segona recopilació i en un altre de la tercera.

Hi ha una dualitat d'estils, o bé és poètic o bé és col·loquial/planer. Cal destacar, però, que encara que el llenguatge sigui senzill, en les històries, s'hi percep el lirisme tan característic de Rodoreda.

L'autora utilitza el recurs de l'escriptura parlada a *Vint-i-dos contes* i a *La meva Cristina i altres contes*. I la tècnica del monòleg interior és present en *Semblava de seda* i en el primer recull.

La dona com a personatge principal predomina en la primera i en la tercera recopilació. Diversos relats no compten amb un protagonista únic i definit. Sovintegen els individus sense

nom propi. Referent a l'estatus socials, cal remarcar que hi ha alguns personatges que viuen situacions de penúria i misèria extrema; altres, tenen una economia modesta. En el segon i en el tercer recull sobresurten els protagonistes d'edat imprecisa; la maduresa és molt present en *Vint-i-dos contes* i en *La meva Cristina i altres contes*. La narrativa rodolediana s'endinsa en l'interior dels personatges (anàlisi psicològica). No trobem cap personatge principal, al llarg dels quaranta-nou relats, que puguem dir "Mira, és feliç"; en el cas que ho sigui, en un futur, es convertirà en una persona desafortunada. Molts dels protagonistes de *La meva Cristina i altres contes* i de *Semblava de seda i altres contes* són solius i per apaivagar la sensació d'aïllament en la qual es veuen immersos creen altres mons; interactuen amb animals o objectes; conversen amb gent imaginària; adopten passatemps peculiars i inquietants (construir cementiris, passejar entre les làpides, jugar a nines sent adult, etc.). Alguns personatges anhelan una carícia que no arriba mai (per això parlen de la seda [simbòlica]); només la podrà aconseguir la dona protagonista del conte "Semblava de seda".

L'ambientació té un pes significatiu en els tres reculls, i l'escriptora juga amb les sensacions sonores i olfactives dels diferents espais. Així doncs, a part de la vista, mentre llegim els relats, treballem amb dos sentits més: l'oïda i l'olfacte. Els ambients predominants són opressius, angoixants, pertorbadors (negatius). Cal destacar, però, que la presència de la pluja a *La meva Cristina i altres contes* i a *Semblava de seda i altres contes* és positiva (llibertat, esperança, felicitat). I l'atmosfera té un paper rellevant en molts relats dels dos últims reculls, més que no pas la caracterització dels personatges, sobretot en les històries contextualitzades en conflictes bèl·lics.

Per acabar, molts dels personatges femenins s'envolten d'un embolcall floral, simbolisme també present en diferents cares de l'amor. L'aigua, en alguns relats de *Vint-i-dos contes* i de *Semblava de seda i altres contes*, representa la mort; el gat també suggereix acabament, angoixa...; el color negre té connotacions negatives: es relaciona amb el darrer sospir (el traspàs) i amb les desgràcies; el gris a *Vint-i-dos contes* i a *La meva Cristina i altres contes* aporta tristor a la història i és la tonalitat de la vida dels protagonistes i la puresa es relaciona amb la blancor.

<<"Et manges les roses?" En duia un pom a la mà i ell em besava i rèiem i caminàvem. M'agafava per la cintura. Portava el barret decantat, tenia els ulls brillants. Jo menjava una fulla de rosa. "Si sempre manges fulles de rosa, et tornaràs rosa.">> (p.63)

"El gelat rosa", Mercè Rodoreda

5. Narració de la ruta literària a Romanyà de la Selva

Diumenge, 27 de juliol de 2014

Asseguda en un pedrís, comptava els repics de les campanes de la petita església. Un, dos, tres... fins a set. Era l'hora, però no es veia ningú enlloc. Un llambrec manat pel subconscient comprovà que el meu càlcul mental no fos erroni, clavant-se en l'esfera d'un rellotge de polsera color de gebre. La broca allargassada reposava amb pulcritud sobre el número dotze, just al mig.

Indecisa i estranyada, vaig decidir posar-me dempeus. Em vaig incorporar amb un petit balanceig, car els meus peus no arribaven a tocar aquell terra empolsegat. Davant meu, s'estenia la petita plaça de l'església de Romanyà de la Selva; al meu darrere, camps, boscos i muntanyes tan distants que s'havien tornat blaves, com d'un somni remot. I allà, a la llunyania, vaig albirar una silueta femenina, que caminava cap a mi, amb gambades àgils i fermes. Duia un vestit d'un blanc trencat, amb petites pinzellades verd llimona.

– Hola! Que véns per la visita guiada? – em preguntà la noia del vestit blanc i verd llimona, amb un to jovial i alegre.

– Sí! – i no vaig poder evitar un sospir d'alleugeriment, que va fer volar totes les meves incerteses cel enllà.

– Sóc la guia de l'itinerari literari. Crec que ja podem començar el recorregut; em penso que ja no vindrà ningú més. – això últim ho va acompanyar amb una gran rialla espontània.

– Jo també ho penso! – vaig afegir amb un somriure. A part de nosaltres dues, la placeta estava completament deserta.

I amb la Geòrgia, la guia del vestit blanc trencat i verd llimona, vaig emprendre aquella petita aventura rodolediana ubicada a Romanyà de la Selva.

Caminant pels carrers estrets i sinuosos de la vila, anàvem fent breus parades en indrets per on l'escriptora Mercè Rodoreda solia passejar. Un cop aturades, la Geòrgia recitava fragments de textos de l'autora inspirats en aquells paratges, i les paraules pronunciades es barrejaven amb el silenci somort i eixordador de les Gavarres, fins que es perdien del tot.

<<El poble és sensacional. Les cases estan bastant separades les unes de les altres, situades al cim d'una muntanya d'alçada lleugera des d'on es pot veure amb una girada d'ulls el mar i la cresta blanca dels Pirineus.>>

<<Viatge al poble de la por>>, del recull *Viatge a uns quants pobles*.

Deixant enrere el poble, ens endinsàrem en la penombra d'un bosc frondós, esquinçant el silenci amb les nostres passes sobre la catifa vegetal.

De sobte, però, em vaig aturar en sec. I allí estava ella, imponent i desafiant: la casa anomenada *El Senyal Vell*, tantes vegades capturada en fotografies. Em va colpir i vaig sentir com una esgarripança resseguia el meu cos, ara rígid, que s'aturava al clatell, mentre me n'eriçava el borrisol.

<<Però en aquesta zona de xalets preciosos hi sura una mena de malefici, una mena de malestar que emmetzina i que només es manifesta a caiguda de tarda i durant la nit... [...] A entrada de fosc, quan els ocupants de les cases corren a tancar finestres i balcon, és perquè els envaeix el sentiment profund tot mirant la lluna o el núvol o les copes dels arbres retallades damunt la transparència o damunt l'opacitat del cel, que cada fulla de cada arbre és un ull carregat de poder i d'intel·ligència, no que els mira, sinó que els observa i enregistra tot el que pensen. Per què?...>>

<<Viatge al poble de la por>>, del recull *Viatge a uns quants pobles*.

El jardí és tal com l'havia descrit Mercè Rodoreda nombroses vegades, amb els xiprers, el llorer i una majestuosa alzina surera. Encara s'hi conserva la bassa que va construir Carme Manrúbia, propietària de la casa i amiga de l'escriptora, ara plena de fullam i de branquillons. Aquest estanyol, Rodoreda el plasma en la novel·la *Mirall Trencat*, a l'escena on el petit Jaume, empès pels seus vils germans, s'ofega en <<una bassa d'aigua voltada d'heures negres>>.

Una mica més amunt, i després d'enfilar-nos per un caminó rost i esquerp, ens vam situar davant de la casa de Rodoreda. Barrada i abandonada, les bardisses s'han apoderat del que abans havia estat el jardí esplendorós de l'escriptora.

<<[...] em preocupa el meu jardí. Ja hi floreixen els prunus, rosa pàl·lid, i el petit arbre de Júpiter, rosa coral. S'aixeca la tramuntana i me'ls castigarà. Vaig a veure què passa amb el vent i les flors.>>

La plaça del Diamant, pròleg

Vam seguir el nostre camí, fins arribar al mirador. La llum diluïda del crepuscle vespertí banyava els boscos que es podien albirar des d'on ens trobàvem nosaltres, i feia que es tornessin d'un verd tan profund que marejava. La brisa bufava, gairebé de manera imperceptible, i dansava amb els brins d'herba, juganers i fràgils. A la llunyania s'aixecaven muntanyes

opalines. Vaig respirar profundament, deixant que l'aire m'inundés l'esperit. I enmig de les Gavarres no em vaig sentir sola.

<<El notari Riera, el veig molt sovint; es passeja pels boscos de Romanyà, a l'ombra de les alzines, on he acabat Mirall trencat. Mirem junts les postes de sol més carminades del món i els naixements de lluna més emperlats.>>

Mirall Trencat, pròleg

6. Relats¹⁶

6.1. *Llavis de cirera*

Llavis de cirera... Encisa'm amb els teus besos d'amor. L'agafava per la cintura i podia sentir l'olor dels seus cabells: perfum de magnòlies. L'estrenyia fort cap a ell, i caminaven Rambla avall, entre til·lers adormits i una claror trista que ho inundava tot. Les fulles ja començaven a daurar-se, com si volguessin anticipar-se a l'arribada de l'autumne. Ella duia un vestit crema i tenia un toc lleuger de rubor als pòmuls, que accentuava el seu rostre lívid, de porcellana. *T'estimo, ho sents?* Ell s'aturà davant d'un carretó de flors on comprà una dàlia de color vermell. *És per a tu, llavis de cirera.* Se la col·locà entre les dents amb un gest galant. Ella esclatà a riure fort i es besaren.

Me'n vaig a França, partiré aquest divendres... Llavis de cirera, per què plores? T'escriuré cada setmana, ho prometo. L'últim dia que ens veiem, portaràs aquell vestit color de crema que tant m'agrada? T'estimo, ara i sempre.

El seu home estaria a punt d'arribar. Faria pudor de tabac i de mançanilla. Esquivaria el seu bes, i ell s'enfadaria. Casar-se per sobreviure, no per estimar. Records, tants de records fruit de la nostàlgia... Tonalitats ocres i groguenques cobrien el terra, formant una catifa eterna. Feia tres anys que ell havia travessat la frontera. Encara guardava la dàlia, ara pansida, a l'interior d'un llibre de la Katherine Mansfield. Les marques de les seves incisives romanien a la tija de la flor. Aquella dàlia era seva i només seva. *Llavis de cirera, per què plores?* Tantes cartes estripades i tants de sobres rojos consumits per les flames... L'hauria oblidat? Encara esperava la resposta de l'última epístola, que li havia enviat dos mesos enrere. Tindria una amant? *Ets meva, tota meva.*

Una, dues i tres passes fins al tocador. S'aplicà una mica de coloret rosat a les galtes prominents. D'una capsa vermella empolsegada, en tragué el vestit de color crema i se'l posà. Amb les mans balbes, acarona el flascó d'essència de magnòlia i deixà que petites gotes impregnessin els seus cabells atzabeges. L'envaià una buidor infinita, i les cames li tremolaren. Quan s'hagué recuperat, sortí al carrer.

Les fulles cruixien sota el seu pes i un ventijol dolç jugava a fer girar les acaballes del vestit. El mercat era molt a prop.

---

¹⁶ Les repeticions presents en els dos relats són intencionades.

Flaire de peix fresc; olor de pa acabat de fer; gent atrafegada amunt i avall; empentes i brams. Ella s'encaminà fins a la parada de fruita de l'esquerra de la sortida i en contemplà, captivada, la vermellor de les cireres.

-Qui és ara? És vostè, senyoreta? Què li poso? Tenim unes pomes que fan un goig! I uns raïms esplèndids, veu? Oh, ja veig que és de fruites dolces. Tasti'n una, endavant! Convida la casa!

Ella, fascinada, agafà un penjoll de cireres i en separà una, la més formosa. En tragué el pinyol i se l'apropà a la boca. Amb el dit índex i el polze de la mà dreta la passà per sobre els llavis, fins que aquests quedaren tintats. *Encisa'm amb els teus besos d'amor.* Els ulls se li velaren una mica. *Llavis de cirera, per què plores?*

6.2. *Instants dolços*

Miri! Ja arriba en Ramon. Perdoni, vull dir que ja arriba el tramvia. És que jo li dic així, no troba que és un nom que li escau? Quan em pregunten on vaig, tan mudat i tan ben planxat, jo els responc que vaig a veure en Ramon i em vénen ganes de riure fort, com quan se t'escapa un secret. A la gent li agrada molt saber de tu, però ells mai t'expliquen res.

Veig que mira el rellotge amb impaciència... Jo vaig deixar de tenir pressa vint anys enrere. Quan ningú t'espera per dinar, deixes de passar ànsia per arribar a casa, per sortir de nit... No es pensi, a vegades l'enyoro, la pressa: quan el cor se't torna petit i apareix aquella suor freda que et mulla el front; com també trobo a faltar la tardor, ara que som estiu. És una melancolia difícil d'explicar, però els dies càlids m'entristeixen. Sóc nostàlgic de mena, i la plugeta suau i les fulles daurades calmen la meva melangia. De vegades, em pregunto on va la tardor quan arriba l'hivern. És bella, la tardor, no creu?

Vinc aquí cada matí, a esperar en Ramon. Sempre m'assec en aquest banc i em distrec mirant com passa la gent. Encara que no ho sembli, això entreté molt. Atrafegada, desventurada, insegura, desencisada, enyorada, trista..., hi ha gent de tot. I no sé ben bé per què, però cada persona que veig, desitjo tímidament que pugui trobar la felicitat. Llavors, m'entra una recança punyent, d'aquelles que se't claven endins i ja no en surt mai més. Quan això em passa, sort en tinc d'estar assegut, perquè noto com les cames em fallen... I jo ja tinc una edat...

Guaiti, en Ramon ja és aquí! Ara tot seran empentes i rodolons. És per això que sempre sóc l'últim a pujar-hi. Ell mai és puntual, però ja m'està bé. Com ja sap, jo mai tinc pressa... Dispensi, no tindria pas un mocador? Quan estic a punt d'entrar-hi, se m'humitegen els ulls i em sento buit, però només em dura un instant. Després, el cor se m'omple d'una serenor més dolça...

No ve, vostè? Doncs, si no li fa res, jo vaig entrant, abans no em tanquin les portes... El mocador! Quin cap que tinc, ja me l'emportava. Tingui, gràcies.

Algun dia hauria de fer la ruta amb mi i amb en Ramon. No sap pas com n'és de bonica, Barcelona, als matins! Passi-ho bé. Ja em tornen a fallar les cames...

7. Referències bibliogràfiques

7.1. Llibres

ARNAU, Carme. *Introducció a la narrativa de Mercè Rodoreda. El mite de la infantesa*. 2a edició. Barcelona: Edicions 62, 1982.

ARNAU, Carme. *Memòria i ficció en l'obra de Mercè Rodoreda*. Barcelona: Fundació Mercè Rodoreda, 2000.

ARNAU, Carme. *Mercè Rodoreda. Una biografia*. 2a edició. Barcelona: Edicions 62, 2007.

MIRÓ, Mònica; MOHINO, Abraham. *Autoretrat*. Barcelona: Angle Editorial, 2008.

RIQUER, Martí de; i altres. *Història de la literatura catalana*. Vol.11. Barcelona: Ariel, 1988.

RODOREDA, Mercè. *Aloma*. 44a edició. Barcelona: Edicions 62, 1996.

RODOREDA, Mercè. *Cartes a l'Anna Murià, 1939-1956*. Barcelona: La Sal, Edicions de les Dones, 1985.

RODOREDA, Mercè. *Mirall trencat*. 15a edició. Barcelona: Club Editor Jove, 2006.

RODOREDA, Mercè. *Tots els contes*. 6a edició. Barcelona: Edicions 62, 1990.

VILALLONGA, Mariàngela. *Rodoreda- Romanyà. Itinerari literari autoguiat*. Girona: Càtedra M. Àngels Anglada (UdG - Diputació de Girona), 2008.

7.2. Webs

ASSOCIACIÓ D'ESCRITORS EN LLENGUA CATALANA. *Mercè Rodoreda* [en línia]. Accessible a <http://www.escriptors.cat/autors/rodoredam/index.php> Consulta: 28/05/14.

DIVERSOS. *El meu avi. Mercè Rodoreda* [en línia]. Accessible a <http://www.tv3.cat/3alacarta/#/videos/172199> Consulta: 3/07/14.

IBARZ, Mercè. *Mercè Rodoreda, els fruits de l'exili* [en línia]. Accessible a <http://lletra.uoc.edu/ca/autora/merce-rodoreda> Consulta: 28/05/14.

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS. *Fundació Mercè Rodoreda* [en línia]. Accessible a <http://www.mercerodoreda.cat/cronologia-1908-1921.php> Consulta: 29/05/14.

LLETRA. *Joc de miralls* [en línia]. Accessible a <http://www.lletra.cat/expo/mercerodoreda/> Consulta: 7/07/14